

*Пам'яті
Андрія Васильовича Царюка*

Умань 2015

УДК 37(477.46) (092)

ББК 74.03(4Укр)-8

П 15

Книга про воїна-визволителя, вчителя, будівничого освіти на Тальнівщині – Царюка Андрія Васильовича побачила світ, завдяки побажанням ветеранів педагогічної праці та ініціативи районної організації Профспілки працівників освіти і науки України.

Пам'яті Андрія Васильовича Царюка Художньо-документальне видання //Укл. Полехіна В.М., Нестругіна Л.М., – Умань : АЛМІ – 2015 р. – 160 с.

Це видання адресовано усім, хто не байдужий до історії освіти рідного краю, до людей, які залишили в пам'яті цілого покоління глибокий слід, а також тим, хто прагне зберегти і поширити передовий педагогічний досвід. Матеріал, викладений у книзі, послужить прикладом для молодих вчителів відданості справі освіти ветеранів педагогічної праці.

© Полехіна В.М., Нестругіна Л.М. 2015

Книга видана за сприяння Черкаського обкому Профспілки працівників освіти і науки України, Тальнівської районної організації Профспілки працівників освіти і науки України, керівника СТОВ «Онопрійвське» Терещука Івана Кіндратовича та сім'ї Андрія Васильовича Царюка.

*Пам'яті Андрія Васильовича
Царюка, глибоко шанованої на
Тальнівщині людини, вчителя,
воїна-визволителя, патріота
України.*

70-річчю Великої Перемоги присвячується

ПЕРЕДМОВА

Аби не здрібніти душею,
І серцем аби не змарніти,
любов до людей,
до життя не згубити.
Аби не померла у бурях
змагань доброта,
аби підкорялась їй висота
з причетністю всього,
що в світі стається, – за все
моє серце палає і бється!

Любов Білозерська

Зовсім небагато часу пройшло, як перестало битися серце Андрія Васильовича Царюка, і в пам'яті багатьох людей ще свіжі спогади про цю славну людину, бачити яку, працювати з якою, бути в дружніх стосунках пощастило мені впродовж сорока років.

До цього часу я чую голос Андрія Васильовича, його жарти, бачу жести, струнку поставу, карбовану ходу, усмішку, відчуваю потиск дружньої руки.

Починаю свої спогади з почуттям великої відповідальності перед читачами, колегами, родичами, дітьми Андрія Васильовича: чи зможу точно і яскраво відтворити в пам'яті все те, що спостерігала впродовж усіх років, чи донесу до читача все бачене і почуте, не оминаючи важливі й цікаві епізоди, що характеризують риси незабутнього вчителя, доброго друга, колеги, активного громадянина. Ці матеріали ввійшли до біографічного розділу книги «Дороги життя».

У передмові висловлюю стурбованість про те, чи зможу впорядкувати книгу такою, якою її хотіли бачити разом з ветеранами освітньої ниви Галиною Степанівною Гординською і Сергієм Івановичем Телеганем, які впродовж багатьох років працювали пліч-о-пліч з Андрієм Васильовичем Царюком.

У допомозі стають мої особисті міркування про цього гарного вчителя, його записи, роздуми, фотографії, спогади друзів, родичів, особливо Василя Йоновича Олійника, колег по

роботі, учителів, ветеранів педагогічної праці, шанованих людей в освіті, які викладені у розділі «Священна пам'ять».

Про пекельні роки війни у книзі є спогади і розповіді самого Андрія Васильовича, виступи на урочистостях представлені у розділі «Забуттю не підлягає».

Найчастіше мені доводилося бачити його на роботі, інколи і вдома, серед рідних, а також під час зустрічей ветеранів війни зі школярами, молодими вчителями. Хочеться розповісти, як працював, відпочивав і розважався у вільний час цей невтомний трудівник.

На жаль, у пам'яті не збереглися всі жарти, різні оповідки, якими звично рясніла мова цього Вчителя й Керівника. Скільки точних повідомлень, дивної влучності та дотепних реплік містили його публічні виступи, бесіди, прості розповіді.

І хоч мої спостереження, природно, були до певної міри обмежені, я все ж намагатимусь, щоб ці спогади стали доброю пам'яттю для всіх, хто знав цю добру, чесну, щиру людину, воїна-визволителя, учителя, керівника, творця освіти на Тальнівщині.

Ця книга – втілення мого обов'язку перед усіма освітянами, тими, хто знав Андрія Васильовича. Я свято переконана, що кожен – старший і молодший за віком знайде у цій книзі найближчу для своєї душі сторінку, з якої обізветься доля його роду. У багатьох із нас вона просто схожа: і в загальних рисах, і подіях, і в сердечних настроях, бо всі ми родом не просто з однієї держави, а з однієї спільної для всіх історії.

Людмила Нестругіна,
учитель, голова
Тальнівської організації
Профспілки працівників освіти й науки України,
відмінник освіти України.

ДОРОГИ ЖИТТЯ

БОЖЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ

Пригадуєте легенду, як Господь роздавав людям ремесла, професії і таланти?

Першим Він вибрав хлібороба, а Людині, що хотіла стати ним, дав коня, плуга, серпа та торбину із зерном і сказав:

- На цій землі ти будеш моїм помічником, бо працею своєю годуватимеш усе живе: і людину, і тварину, і комашку. Нелегка тобі випала доля! Праця твоя буде важкою: і холодні дощі тебе поливатимуть, і сонце палитиме. Але, коли ти серцем любитимеш землю, то за твою працю каторжну віддячить вона сторицею. І так буде віднині і довіку!

Так само благословив Господь і коваля, і теслю, і маляра. Потім Бог роздав професії, і кожна Людина вибрала собі ту, яка була їй дуже до вподоби. Кожному пообіцяв Всевишній підтримку в його справі, якщо буде служити їй вірою і правдою. Аж ось прийшла черга до людини, що скромно стояла осторонь, оточена дітьми. Її очі світилися любов'ю й випромінювали тепло і світло.

І сказав Господь:

- Бути тобі вчителем! Доля твоя не буде легкою, але вона буде прекрасною, бо ти зможеш торкатися душі чистої і незайманой, яка часто бачитиме в тобі єдиного поводиря. Не чекай за свій труд ні великої плати, ні почестей: їх не буде! Але за любов і науку тобі платитимуть чистою любов'ю, яку не купити за золото і срібло. І пам'ятай, що набагато легше любити весь світ, аніж одну чужу людину! Любов твоя не має бути сліпою, а знання повинні будити в юній душі прагнення стати вище, служити Добру й Істині. І коли це станеться – тоді ти будеш Учителем з великої літери.

Яке це щастя – зустріти в житті такого Педагога! Багато учнів Андрія Васильовича Царюка можуть сказати: «У мене був такий учитель».

ПЕРШИЙ ПОТИСК РУКИ

Моє знайомство з Андрієм Васильовичем відбулося ще в далекому дитинстві. А було це так. У Майданецькій лікарні працювала медсестрою рідна сестра Олександри Нестерівни – дружини Андрія Васильовича – Паша Нестерівна. Вона мала сина Станіслава (усі ми його звали Славік), була доброю приятелькою моєї мами.

От довелося цій шанованій молодій жінці, без чоловіка, будувати хату. Помешкання було велике, на два входи, як потім з'ясувалося, Паша Нестерівна будувала хату на дві сім'ї.

У Майданці, як завжди в селі, «до глини» запрошували багато людей. Була толока. На прохання Паші Нестерівни працювала «у вальках» і моя мама. Я вже не пам'ятаю, у якому тоді навчалася класі. Ми, хлопчики й дівчатка, теж допомагали толочанам: підносили воду у відрах.

Після закінчення роботи до нас, дітей, підійшов Андрій Васильович, бадьоро усміхаючись кожному, потиснув руку й пригостив ситром.

Перше враження, кажуть, укарбовується в пам'ять на все життя, бо ні час, ні події не в силі його стерти. Мені це добре запам'яталось: нам, дівчаткам, ніколи ніхто не тиснув рук, так віталися в основному з хлопцями. Деякий час Паша Нестерівна жила в новозбудованій хаті із сином Славою, згодом вона продала її і придбала житло в Тальному. Таким було моє знайомство з Андрієм Васильовичем.

А потім я побачила цю славу людину, коли працювала піонервожатою в с.Тальянки, а Царюк уже тоді був секретарем районного комітету партії. Він та директор школи Гришко Микола Кирилович, обходили шкільний двір, підійшли до нас, молодих учителів. Зі мною ще проживала в одній кімнаті молода вчителька математики, випускниця Черкаського педагогічного інституту Омельяненко Людмила Григорівна. Вона була круглою сиротою (батько загинув на фронті, а мати померла). Людмила закінчила Смілянську школу-інтернат, де в той час був директором Казимір Аполлонович Заремба, колишній завідуючий обласним відділом освіти – шанована людина на Черкащині.

У розмові з Людмилою Андрій Васильович про все це дізнався, загострив увагу директора школи на тому, щоб нам, молодим учителям, були вчасно завезені дрова і вугілля, та й, взагалі, щоб ми були огорнуті увагою.

Від'їжджаючи зі школи, Андрій Васильович пожартував, потиснув нам руки, висловивши впевненість і надію, що справимося із освітніми завданнями, що будуть перед нами стояти. Ми були зворушені такою увагою й задоволені зустріччю.

ЗОЛОТІ ВИТОКИ РОДУ

*Життя – це не те,
що ти прожив,
а те, що ти зробив.
Українське прислів'я*

Тільки з плином літ, коли є на що озирнутися, ми починаємо усвідомлювати справжнє значення батьківського родоводу для своєї долі. Так, ми вписуємося в історію роду, і народу, і держави не просто іменем як окрема особа, а прізвищем, бо воно для родини багато значить, його честь українці шанували з давніх-давен.

Прізвище Царюк – характерне для с. Криві Коліна. Як писала у своїх спогадах Ганна Василівна Олійник (Царюк) – сестра Андрія Васильовича – воно було поширене в їхньому селі, а також зустрічалося в записах, датованих 1834 роком. Цей документ свідчив про купівлю князем Любомирським села Криві Коліна. Царюків і тоді було багато, і нині є кілька сімей із цим найменням.

Народився Андрій Васильович у сім'ї Василя Калістратовича й Оксани Дмитрівни Царюків 15 серпня 1922 року. Був найстаршою дитиною в сім'ї. Царюки ростили й виховували ще двох синів: Григорія (1923 року народження) та Петра (1927). У 1925 році народилася донечка Ганна.

Гарний, працьовитий рід Царюків шанують у Кривих Колінах. До навчання Андрій був беручкий, мав добру пам'ять, гарно писав. Після закінчення 7 класу Кривоколінської школи пішов навчатися у восьмий, аж у Мошурівську школу. До

сусіднього села ходив пішки, тут у нього з'явилися нові друзі, з якими потім довелося часто зустрічатися на життєвих дорогах.

Закінчивши середню школу в 1940 році, А.В. Царюк був призваний до лав Червоної армії. Служив у 19-му гірсько-кавалерійському полку в Коканді в Узбецькій республіці.

А ЗАВТРА БУЛА ВІЙНА

З початком війни гірсько-кавалерійський полк, у якому служив молодий боєць, переформували в мотострілецький, а в листопаді 1941 року його перекинули до діючої армії в район м. Ростова-на-Дону. Далі – оборонні бої на Південно-Західному фронті, на Дону, Кубані, у горах Кавказу.

За перших півроку фронтового життя на Кавказі жодного дня молодому бійцеві не довелося побувати в затишному приміщенні, а лише в бліндажах, окопах, укриттях під скелями, у лісі. Тяжкі фронтові дороги. Згадуючи про оточення, Андрій Васильович із болем сумував за своїми багатьма побратимами, яких тоді довелося втратити. Важко навіть слухати про те пекло: бійці у ворожому мішку, їли лише ожину, дикі грушки, терен. Вийшовши з оточення, солдати влилися у стрілецьку роту.

Так тривало до січня 1943. Суворі зима, нестерпні фронтові умови далися взнаки. Царюк обморозив ноги і дістав кульове поранення.

Зазнав Андрій Васильович усього: і радості перемог, і тягарів відступу та втрат. Але як і весь народ твердо знав, що ми переможемо! Вірили в це танкісти, моряки, артилеристи захисники з вуст в уста передавали :

- Нас вороги не переможуть, бо б'ємося ми на землі батьків. Не переможуть нас чорні сили війни, бо заради життя дітей, матерів ми взяли зброю в руки.

ГОСПІТАЛЬ. ЗАПАСНИЙ ПОЛК

Різдво 1943 року Андрій Васильович святкував у госпіталі міста Баку. Селянський син звик з дитинства до праці, до подолання труднощів, та й дороги юності теж не були встелені квітами, але щоб так уже відразу стільки біди накинута проклята війна на людину. Неймовірно! Не вірилося, що таке можна перенести, але молодий, сильний духом юнак одужував. Підтримка воїнів-побратимів, медичних сестричок, як лагідно називали їх у госпіталі, надавали сил і наснаги. Обморожені ноги дуже довго не гоїлися, не можна було взутися, а це ж для бійця – біда. Уже навіть після того, як Андрій потрапив у запасний полк, ще довго із солдатських чобіт виливав кров, бо обморожені ноги давали про себе знати. Та часто наголошував на одному: «Перемога за нами!». Віра в неї, бажання бути там, де ти потрібний, допомогли вийти із тяжкого стану.

І ЗНОВУ ВПЕРЕД!

Після госпіталю Андрія Царюка направили в 21-й навчальний танковий полк у м.Єреван, а згодом – у П'ятигорськ. Ось тут, попри всі навантаження в навчанні, пригадалися молодому бійцеві уроки літератури, на яких вивчався прекрасний твір Лермонтова «Герой нашого часу». Андрій на власні очі побачив мальовничі краєвиди П'ятигорська з його окрасою – горою Бештау.

Дізнався солдат, чому місто має таку назву. У перекладі з кабардино-балкарської мови слово «бештау» означає «п'ять гір». До їх підніжжя прилягає територія цього надзвичайно красивого міста.

Андрій Васильович розповідав, що П'ятигорськ ще в ті часи був містом-курортом, багатим на цілющі мінеральні джерела, проте питної води людям не вистачало.

Тривало навчання. Спочатку знайомилися з особливостями американських та англійських танків, але в 1944 союзники припинили постачання бойової техніки. Тому полк, у якому

проходив навчання Царюк, почав опановувати радянський танк Т-34. Небайдужі майбутні танкісти оволоділи технікою дуже старанно і відповідально.

Настав час отримувати бойові машини. Прибули в м. Нижній Тагіл на Уралі, на заводі одержали танки й за короткий час їх, молодих бійців, відправили в діючу армію – у 108 танкову бригаду 9-го корпусу в Білорусію. Уже в січні 1945 танкістів перекинули на Радомський плацдарм у Польщу на р. Віслу (на південь від м. Варшави). Із надзвичайною точністю, цікаво вмів розповісти про це Андрій Васильович. І ось що повідав далі.

Наступ Радянської армії планувався на 20 січня, але англо-американські союзники терпіли відчутні удари німецької армії в Арденах, і прем'єр-міністр Англії Уїнстон Черчіль звернувся з проханням до Йосипа Сталіна прискорити початок наступу нашої армії і врятувати союзників від катастрофи.

Прохання вдовольнили. Наступ почався 12 січня. Польські міста Радом, Лодзь, Каліш захопили раптово. Особливо запеклі бої були під Варшавою і Щецином. І вже за кілька днів вийшли на кордон з Німеччиною.

Поява наших танків для німців була несподіваною. Місто готувалося до евакуації, відправлялися потяги, йшли колони машин через р. Одер. Передовий загін наших танків, на великій швидкості перескочивши місто, вийшов на міст через Одер і зайняв плацдарм на протилежному березі річки. У цей час німці зірвали міст. Сім радянських танків опинилися відрізнаними від наших тилів. Кілька днів вони вели оборонні бої.

Бригаду, у якій воював Андрій Васильович, перекинули на інший відрізок фронту. За річкою Одер танкістам було наказано машини спалити, а самим відступити. Це було виконано, зимовий наступ закінчили боями за м.Альдам, що на правову березі р. Одер. Цього бою Андрій Васильович не зміг забути до кінця життя.

Із 6 танків залишилося лише 4. Танкіст Царюк був легко поранений, і після кількох перев'язок йому довелося знову зайняти місце в багатонаціональному екіпажі, у якому були українець, вірменин і росіянин.

Почалася підготовка до наступу на Берлін. Бригада отримала поповнення – лише 20 нових танків. Очевидно, у той скрутний час у держави не було можливості укомплектувати частину повністю.

«ДО БЕРЛІНА – 74 КМ»

*Ти був водій важкого танка
Долю свою з вогнем зв'язав.
Із пісні «Про танкістів»*

Вночі 15 квітня 1945 року 108-му танкову бригаду переправили на Одерський плацдарм. Наближалися найвідповідальніші дні, години, хвилини війни. На мосту покажчик: «До Берліна –74км».

«Цю відстань, – розповідав Андрій Васильович, – солдати могли б пройти за 1,5 години, а долали її п'ять діб. Ця військова операція вирішувала долю грандіозного бою. Велику роль вона відіграла у взятті Берліна та й у житті кожного солдата».

Андрій Васильович згадував: «Вранці, 16 квітня почалася інтенсивна артилерійська підготовка. За роки війни я багато чого надивився, але такий могутній наступ бачив уперше. На прорив першої і другої укріпленої лінії оборони німців послали дві бригади нашого танкового корпусу. Це було здійснено. А далі з 24 танків в бій пішло лише 7. Решта лишилися на лінії прориву. Дорогу в обороні від німців для 2-ої танкової армії було прокладено.

Бригада продовжувала виконувати своє завдання. Наші бійці ввірвалися на позиції батареї зенітних чотириствольних малокаліберних гармат. Їх було тільки 12. Окремі танки взялися нищити гарматні установки. Три машини загорілися, три замовкли й зупинилися. Залишилися лише наш танк і 6 чи 7 німецьких артилерійських установок. Врятувало нас те, що механік машини не пішов на штурм гармат, а, маневруючи, екіпаж вів бій на відстані. Нас не могли дістати фаустпатронники. Снаряди цих гармат броні наших танків не пробивали, хоч і влучали в них більше 30 разів.

Невдовзі всі гармати німців були розбиті. Багато німецьких солдатів здалися в полон.

Цілу добу наша одна машина числилася танковою бригадою, яка поступово поповнювалася танками, що поверталися з ремонту. Усього описати не можна, хоча чітко пам'ятаю всі подробиці.

Залишилися події До цього часу в моїй пам'яті 20 квітня 1945 року. Наша танкова бригада підійшла до Берліна. Доки ми доправлялися пальним, то дорогу перехопили танкісти 2-ої танкової армії. Наприкінці дня, за півкілометра від міста, на мосту через канал, наші побратими понесли величезні втрати. Вранці 21 квітня ми отримали наказ рухатися по вулицях Берліна разом з піхотинцями. Вони для нас робили добру справу: прочісували вулиці і навколишні будинки, звільняючи їх від фашистів. У вуличних боях я брав участь 5 діб. Втративши на полі бою розбитими два танки, на третьому був поранений.

Страшенне ревище техніки, гуркіт снарядів, шум автоматних черг, пронизливі крики поранених стихли в одну мить, бо я був тяжко поранений. Для мене війна закінчилась 26 квітня, на 12 днів раніше Перемоги. Як мене завезли в госпіталь, не дуже пам'ятаю. Починав війну кавалеристом, продовжив піхотинцем, закінчив танкістом. Далі госпіталі, евакуаційні пункти, запасні полки і служба в Північній групі військ шофером, автомеханіком до січня 1948 року».

Спогади не залишають душу...

Продовжував свою розповідь Андрій Васильович, роздумуючи: «Пройшло більше 65 літ, як я в 23 роки закінчив війну. А все здається, наче це було не так давно. Роки біжать, спогади живуть. Із 4500 фронтовиків, які повернулися в Тальнівський район з війни, зараз залишилося трохи не 200 осіб».

Так, життя іде... Наближається час, про який описав у своєму вірші поет-фронтвик Сергій Островий. Хор ветеранів виконував пісню на його слова. Яка правдива і висока думка!

ЖИВА ПАМ'ЯТЬ

Нас все менше і менше.
А було ж нас багато.
Коли йшли ми, під нами
Угиналися тракти.

Наші рани боліли,
Наші кості біліли,
Ми солдатське лихо
Разом з кашею їли.
Нас все менше і менше.
Ми відходим за обрій.
А це ж ми погасили
Бухенвальдські жаровні.

Наші роти ріділи.
Наші друзі сивіли.
Смерть, щоб грітись, в окопах
Поруч з нами сиділа.

Нас все менше і менше.
Насуваються роки.
Ми – двожилна порода.
Ми солдати нівроку.

Заметіль знов свинцева
В снах важких оживає,
Вся у опіках, шрамах
Наша пам'ять живая.

Йшли колони залізні
Аж вгиналися тракти.
Нас все менше і менше,
А було нас так багато.

Переклад Миколи Безкоровайного

Пройде небагато часу, і піде в небуття останній фронтовик
Другої світової.

«ЗДРАСТУЙ, ДОРОГИЙ БРАТЕЛЬНИК АНДРУША»

Так написав у своєму листі до Андрія молодший брат Гриша, якого, коли розпочалась війна, теж забрали в армію.

Брати були на одному фронті на Кавказі й листувалися. 17.03.1944р. Гриша написав братові: «Дуже хочу отримати листа з дому. Як вони там живуть і жили при німцях?». А згодом писав: «На душі радісно, братику, що наше село уже звільнили. Як там батьки, чи живі?».

Не знали обоє, що їх розділяє всього якихось десяток кілометрів, бо ж воювали поруч, але про це довідалися пізніше.

Листи з далекого березня 1944 з адресою «Полевая почта. 11378-В» зберігаються в родині, як реліквія. Їх з особливим хвилюванням перечитують рідні, бо не судилося Григорію Царюку повернутися в рідне село. В одному з жорстоких боїв він отримав важке поранення й 14 квітня 1944 року помер від ран. Поховали Григорія біля селища Кача в Криму. Було йому всього 20 років від роду.

Влітку 2008 року внучка Олійник Ганни Василівни (сестри Андрія Васильовича) Белєвцова Інна побувала у смт. Кача у Криму, відшукала братське кладовище, де захоронено сотні бійців. Вона сфотографувала пам'ятник. У «Книзі пам'яті України» (с.959) написано, що Царюк Григорій Васильович, 1923р.н., помер від ран, похований у смт. Кача.

Тужили за сином батьки Василь Калістратович і Оксана Дмитрівна, краялися їхні серця й за донькою Ганею. Влітку 1942р. її вивезли на каторжні роботи до Німеччини. Багато випробувань випало на дівочу долю: неволя, важка праця на деревообробній фабриці, голодування, жахи від бомбардувань у м. Айзенберг. Звільнили бранку аж у 1945 році американські війська. Довгою була її дорога додому – 7 місяців, бо гнали корови в Україну. Аж на початку грудня дівчина прибула до рідних Кривих Колін.

Брата Петра зразу після звільнення села мобілізували в армію, служив він у м. Кандалакші Мурманської області.

Повернувшись додому через 7 років, опанував техніку, був сумлінним комбайнером, мав за це нагороди: орден Трудового Червоного Прапора, грамоти. Учасник бойових дій рано залишив білий світ, помер від важкої хвороби на 67-му році життя.

СТЕЖКА У РІДНЕ СЕЛО

*У кожній людині – сонце.
Тільки дайте йому можливість світити.*
Сократ

Не вірилось молодому солдату-переможцю, воїну-визволителю Андрієві Царюку, що ось цією стежкою він повернеться додому, у своє село Криві Коліна. Довгих вісім років не бачився з ріднею.

Розумієш, батько не має в надлишку.
Ні добра в скрині, ні рублів на ощадкнижці,
Але державу на тисячу верст протяжність
Він вважає своїм основним з заощаджень.

П'ять літ страшної війни, зустрічі, радість, журба – усе позаду. До праці! Скільки у молодого хлопця запалу, енергії, адже війна закінчилася, розпочинається нове життя!

Повернувся до села кандидатом у комуністи. Цю високу довіру виявили молодому воїну в 132-му стрілковому корпусі, а в листопаді 1949р. вступив у ряди партії.

З травня по серпень 1949 був слухачем семінару учительського інституту в м. Умань. Це дало змогу стати вчителем. Розпочинаються його вчительські будні у Кривоколінській школі.

ВІРНА ДРУЖИНОНЬКА

У цей час у Кривоколінській школі учителькою початкових класів працювала вродлива дівчина Олександра (Саша) Бандель, родом із сусіднього села Чеснопіль. Були в неї женихи. Дуже хотів її взяти собі за дружину Павленко Сава Олександрович, директор цієї школи. Та вибрала Сашуня, як завжди казав на неї Андрій Васильович, саме його. Дякувати долі, що Господь простяг назустріч руку саме цієї молодій, працюючій дівчині. Старанна вчителька, справна господиня, кохана дружина. Народила двох дітей – сина і доньку. Яка була дбайлива матуся для дітей і добра невістка для свекрухи! А як вона гарно співала, скільки знала пісень! І, здається, щоразу виспівувала їх краще й краще. Шкодную, що не прийшла до неї із зошитом, щоб записати хоч деякі з них. Як гарно співали вони вдвох із сестрою Пашею! Було не наслухаєшся!

А ще стихією Олександри Нестерівни були квіти. Росли вони у неї на клумбах, як ні в кого, за її любов віддячували своєю красою.

Гарною була подружня пара Царюків. Усі, хто спілкувався з ними, дружив, черпали з тієї криниці взаємності добро і високість.

БАТЬКОВА РАДІСТЬ

У сім'ї Царюків радість – народився син. Без роздумів подружжя вирішило назвати хлопчика Григорієм на честь брата Андрія Васильовича, того, що загинув на фронті. Отож, учитель стає батьком. Які думки огортали його серце? Напевне, головна, щоб не було війни, щоб синові не довелося воювати, щоб знову не витолочила брань стільки родин, щоб не підрізала вона безповоротно коренів із Дерева Життя українського народу. Жалкував завжди Андрій Васильович, що багатьом фронтівим його побратимам не судилося стати батьками. А багато із них не залишили по собі навіть фотографії, немає їхніх могил: не

заносили прізвищ солдат навіть до списків загиблих у переможних битвах.

Відчував Царюк, що, ставши батьком, бере на себе велику ношу, бо багато в історії і в родині лежить на плечах чоловіків. Та й знав він, що залежить від батька не тільки, щоб було чим нагодувати свою дитину, а й те, як виховати свого нащадка. А скільки несправджених надій батьківства знаємо із минулого, і в сьогоденні!

Батьківство – це відповідально і високо. Син Андрія Васильовича Григорій, виріс, став військовим, одружившись із тальнівчанкою Людмилою Карповіцькою, виростили двох дітей, мають внуків.

Турботливий син, коли захворіла матуся, був постійно біля неї. Прагнути полегшити її біль, навіть носив маму на своїх дужих синівських руках. Але невблаганна смерть забрала від дітей рідненьку матінку. Доглядав і за хворим батьком.

УЧИТЕЛЬСЬКІ БУДНІ

Нелегко жилося в селі, та ще й після війни. Бідність, сирітство, жінки-вдови. Дітям не було в що взутися до школи. Усьому цьому доводилося зараджувати молодому чуйному вчителю.

У Кривоколінській школі сформувався дружній учительський колектив: Павленко Сава Олександрович – директор школи, Андрій Васильович – учитель історії, Бедрієнко (Пащенко) Марія Григорівна – учителька математики, Півторак Антоніна Прокопівна, Гук Лідія Ониськівна – учителі старших класів, Павленко Дарія Петрівна – учителька німецької мови, Царюк Олександра Нестерівна, Рибак Марія Яківна – учителі початкових класів.

У 1952р. заочно Царюк закінчив Вінницький учительський інститут. Через два роки його призначили директором Кривоколінської семирічної школи. Особливо важко було пережити зиму.

Василь Йонович Олійник згадує, що зими були сніжні і морозні. І якщо зривалася заметіль, то дітей з уроків із хутора

Добрянку відправляли додому, бо в Чеснополі була своя початкова школа, завідувала якою Довгань Ольга Прохорівна. Андрій Васильович із двома учнями-семикласниками супроводжували дітей додому в Добрянку. Якщо були великі морози, на даху закладу вивішували прапор. Це був сигнал – у школу не йти. Про це знали батьки і діти й переказували один одному. Школа у Кривих Колінах була на протилежному березі Гірського Тікича.

Із настанням весни крига скресала, піднімалася вода від танення снігів. Переходити річку було небезпечно. Підчас повені учнів поселяли в родичів чи добрих людей, але навчання не припиняли. У Царюків завжди була повна хата дітей, хоч і свій уже був синок Гриша.

Батьки дуже шанували директора за його доброту, чуйність і завжди відгукувалися, коли школі потрібна була допомога. Часто дітей переправляли на протилежний берег човном.

Якось трапився такий випадок. У деяких місцях річки збиралася крига, і можна було по ній перебратися з одного берега на інший. Так і цього разу переходили в однім місці діти та вчителі. Андрій Васильович дуже швидко, вправно переправив учнів, а вода прибувала, натискала на кригу, що зібралася, і та вже ворушилася. Було надзвичайно ризиковано. Одну за однією переправив директор жінок-учителів, останньою була його дружина Олександра Нестерівна. Мить – і чорна глибінь води проковтнула брили криги, по якій щойно переходили люди.

Страшно навіть згадувати таке!. Казали, що хтось родився в сорочці. Андрій Васильович стверджував, що, напевне, він, бо і в танку з екіпажу залишився один живий, хоч і приніс у собі із війни кулю, і носив її недалеко від серця все життя. І тут поталанило – страшне лихо обминуло його.

ДИРЕКТОР ШКОЛИ ЗА ПОКЛИКОМ СЕРЦЯ

Андрій Васильович був душею колективу. Його любили учні, шанували й прислухалися до порад колеги, а односельці, виявляючи повагу, постійно обирали депутатом сільської ради та райвиконкому. Обирався секретарем партійної організації села.

Директор школи, як дбайливий господар, у 1955 році до цегляного будинку, де вчилися учні 4-7 класів, добудував ще дві класні кімнати, бо учні навчалися у дві зміни. Більшу частину будівлі займав клас і невеличкий фізкабінет, другу – квартира для вчителів.

Перекрили шифером школу, поряд – силами колгоспу та батьків (за пропозицією Андрія Васильовича) збудували глиняне приміщення. Тут розміщувалася шкільна майстерня. Уроки трудового навчання проводив учитель Линюк Олексій Тихонович. Він мав відповідну освіту і навчав учнів працювати з деревом. Часто в майстерні з учнями працював і директор. Виготовляв планки до таблиць, разом з учителем трудового навчання робили рами, стенди для оформлення школи.

Інколи дивувалися педагоги, коли Царюк усе встигав. Сам забезпечував і школу, і вчителів паливом (завгоспа не було). Біля майстерні прибудував ще одне приміщення і відвів його під житло для вчителів. Проживало в ньому молоде подружжя Пироженків – Олександр Петрович і Надія Савівна.

Наполягав директор на озелененні подвір'я школи. Тому південний схил горба біля приміщення розробили: викорчували старі дерева й посадили яблуні.

Сам керівник навчальної установи був дисциплінований, ніколи нікуди не запізнювався, вимогливо і гуманно ставився до підлеглих, допомагав словом і ділом. У 1960 році Андрій Васильович закінчив історичний факультет Полтавського педагогічного інституту й зобов'язував навчатися вчителів-предметників за фахом, турбувався, щоб колеги якомога швидше могли здобути освіту у вищих навчальних закладах.

ДОНЕЧКА-КРАСУНЯ

Тут, у мальовничому селі, у 1955 році в подружжя Царюків народжується друга дитина – донечка Таміла. Андрій Васильович називав її тільки Томуся, та й схожа вона дуже на батька, принаймні, так кажуть усі. Донечка – справжня красуня, закінчила із золотою медаллю школу, потім – медичний інститут. Одружилася з вродливим парубком Володимиром, родом із

Чернігівщини, теж лікарем. Працювало подружжя закордоном і ось уже впродовж багатьох років проживає в Москві. Таміла і Володимир працюють лікарями, мають гарну сім'ю: двох донечок і внуків.

Славна традиція існувала в цій сім'ї. Таміла з Володимиром любили приїжджати на 9 Травня в рідне Тальне до отчого дому вітати з великим святом свого батька – воїна-переможця. Було це великою радістю для батьків і дітей.

Батька Таміла обожнювала, додому летіла, як на крилах, особливо поспішала до рідненького, коли пішла в далекі світи матуся, а він залишився один. Турботлива донечка приїжджала додому навіть двічі на рік, а коли захворів, то ладна була руки підкласти, але...

«Батьки і діти. Діти і батьки – нерозділиме і одвічне коло...»

Б.Олійник

ВИ ТУТ ПОТРІБНІ

Швидко плинули роки. Кривоколінська школа значилася однією з кращих семирічних шкіл району. Дбайливого, освіченого, доброго організатора навчального процесу – директора школи – помітили й оцінили його працю.

У 1961 році Андрій Васильович починає працювати у м. Тальному. Роботу йому запропонували відповідальну й авторитетну: завідуючого відділом пропаганди й агітації районного комітету партії. При співбесіді І секретар райкому сказав: «Ви тут потрібні». Переїхали сім'єю: дружина, син і донька. У районі велося будівництво ферм, нових шкіл, клубів, розвивалися колгоспи. Доводилося працювати над вирішенням завдань по виробництву сільськогосподарської продукції: м'яса, молока, збирання врожаю тощо.

Велика організаторська робота лягла на плечі колишнього вчителя. З 1965 по 1970р.р. він знову пішов, як кажуть, «на підвищення»: працював секретарем районного комітету партії. По розподілу обов'язків відповідав за ідеологію в районі. Освіта, культура, медицина, агітаційна робота – це те, що було «в руках» секретаря райкому.

На той час то був відповідальний пласт роботи і, в основному, з людьми освіченими, вимогливими до начальства й до оточуючих. Про роботу в районному комітеті партії своїми враженнями поділилася Мантула Ольга Митрофанівна, секретар Тальнівського райкому партії з 1973-1989рр.

І ЗНОВУ В ШКОЛІ

Життя наше так проходить, що за свій вік кожна людина переживає більше днів, сповнених тривоги, нелегких турбот, печалей, аніж втішається відчуттям радості, спокою чи душевного полегшення та безпечності, які ми вимірюємо здебільшого не днями, а тільки годинами й хвилинами. Отож, треба знову було попрацювати там, де ти потрібніший, або тому, що хтось так вирішив.

1970 рік. Гостинно відкривала для юних тальнівчан свої двері новозбудована школа №4, та, що тепер №2. Скільки всього потрібно було зробити: завезти меблі, обладнати майстерні, їдальню, облаштувати пришкільну територію, особливої турботи потребував спортивний зал. Усього не перелічити, що випало на плечі директора. Як-небудь він не звик працювати, тому й тут взявся до роботи з ентузіазмом.

Не раз Андрій Васильович згадував світлі миттєвості своєї долі, що розпорядилася саме так: він – директор нової школи, очолив злагоджений, високопрофесійний, потужний педагогічний колектив, що налічував до сотні працівників, 1500 учнів.

У роботі Андрія Васильовича, як-то кажуть, був свій почерк або, як тепер говорять, свій стиль. То не новина, що на роботу з'являвся за годину, а то й раніше, обходив повністю весь двір, взимку розпочинав з котельні, добрим словом зустрічав колеги-учителів та й з учнями був завжди привітний, жартівливий.

У веденні педагогічних рад у Царюка теж була своя особливість, до них завжди ретельно готувався, вивчав питання, яке мало слухатися тут і обов'язково зі своїми заступниками наперед обговорювали можливі непередбачувані ситуації, але ніколи не нав'язував своєї зверхньої думки. Школу любив,

віддавався їй сповна. Так, як не жалів себе на фронті, йшов у бій, і знав одне – ворог має бути розбитим, так і тут – скрізь мусить бути успіх.

Згадують його добрим і тільки добрим словом учителі:

Ніна Михайлівна Довгань, Людмила Яківна Бондаренко, Лідія Іванівна Каплюченко, Софія Никифорівна Бондаренко, Оксана Семенівна Панченко, Леонід Павлович Маляренко, Тетяна Юхимівна Качуренко, Лідія Дмитрівна Кравчук, Валентина Василівна Кравчук, Ольга Миколаївна Лісова та інші, хто працював разом із ним.

ДЕСЯТИРІЧЧЯ – УЧИТЕЛЬ УЧИТЕЛІВ

Якраз так часто називали завідуючих районним відділом освіти.

У вересні 1972 року в керівництві району відбулися зміни. За пропозицією районного комітету партії, Петро Трифонович Манзенко – заврайвно – став директором Тальнівської школи №4, Андрій Васильович Царюк – завідуючим районним відділом народної освіти. Тут звичні турботи для колишнього директора школи, але їх наскільки більше.

Галина Степанівна Гординська, що в той час працювала інспектором відділу освіти і за розподілом обов'язків була заступником завідуючого, згадує: «Робочий день ми розпочинали з обговорення найосновніших питань на сьогодні й по можливості, як кажуть, «біжучі справи» вирішували відразу. Не пам'ятаю такого, щоб я, зайшовши до Царюка в кабінет, не отримала запрошення сісти та не почула ще якісь доброзичливі фрази. Розпочинали роботу з аналізу зробленого за вчорашній день і, звичайно, з невідкладних справ на сьогодні.

Яка це була людина! Як-то кажуть, «большое видится на расстоянии». Ніякої пихи, якоїсь зверхності чи, не дай Боже, приниження когось.

Дуже багато питань вирішував сам, якось у нього це виходило. Знаходив спільну мову і з людьми старшого віку, і з молодими колегами. Нема що казати: учителі – це така категорія

людей, з якими треба бути дуже делікатними, справедливими, відвертими і, якщо хочете, обов'язковими. Якщо десь побачать нещирість, авторитет втрапиш відразу. Особливо відповідальною була пора під час проведення тарифікації вчителів, що відбувалася перед початком нового навчального року.

Доводилося розв'язувати багато фінансових питань, але на першому місці в Андрія Васильовича була людина: учитель, працівник, батько учня, хто б то не був – кожного вислухає й прийме відповідне, конкретне рішення. На роботу приходив дуже рано й чітко дотримувався графіка прийому людей. Не любив сам бюрократизму, не відсилав людину з кабінету в кабінет, вимагав цього від усіх нас, працівників відділу, а їх тоді було зовсім небагато: я, Микола Ілліч Горпинченко, Тамара Михайлівна Бондаренко – інспектори, Сергій Іванович Телегань та Євгеній Олександрович Нестрянський – методисти.»

У 1974-1975 навчальному році у районі працювало 36 загальноосвітніх шкіл, навчалася до 11 тисяч учнів, 817 педагогів, функціонували 2 середні школи робітничої молоді (вечірні), більше 30 дошкільних установ. Разом з апаратом відділу освіти велику увагу завідуючий райвно приділяв добору кадрів, підвищенню їх кваліфікації. На першому місці – директори шкіл. Це були авторитетні, високоосвічені педагоги. Жодного випадкового керівника й жодного безпідставного звільнення з посади.

Перед освітою в той час стояли важливі завдання: насамперед, забезпечити збереження життя та здоров'я учнів та вчителів, покращення матеріальної бази навчальних закладів, підвищення ефективності і якості уроку як основної форми навчання, перехід навчання на кабінетну систему; створення та обладнання навчальних кабінетів, кімнат бойової слави, виховання в учнів патріотизму, інтернаціоналізму, піднесення ролі піонерської та комсомольських організацій.

Слід відмітити, що в 1971-1982рр за рахунок колгоспів будувалося багато нових шкіл. Ввелися в дію школи у с. Кобринове, с. Кобринова Гребля, с. Мошурів, с. Майданець, с. Поташ, с. Онопріївка, с. Лісове, с. Папужинці.

Директорами шкіл у районі працювали:

- Стовповий Олексій Якимович – с. Білашки
- Гришко Микола Кирилович – с. Тальянки
- Ігнатенко Іван Дем'янович – с. Тальянки
- Науменко Федір Фотійович – с. Легедзине
- Усатенко Михайло Федорович, с. Вишнопіль
- Шевченко Павло Петрович –с. Майданець
- Ковальов Анатолій Костянтинівич – с. Майданець
- Собчук Артем Степанович – с. Зеленьків
- Скидан Яків Андрійович – с. Зеленьків
- Яремчук Серафима Никифорівна- с. Майданець, вечірня

школа

- Маринченко Ганна Василівна – м. Тальне школа № 1
- Поляков Олексій Дмитрович – м. Тальне, школа № 2
- Сутиська Людмила Федорівна – м. Тальне, школа №3
- Ткач Панас Левкович– м. Тальне, школа №6
- Терепіщій Сергій Васильович – м. Тальне, школа №4
- Григоренко Іван Ерастович – м. Тальне, школа-інтернат
- Щур Василь Петрович – м. Тальне, школа-інтернат
- Юрпольський Іван Андрійович – м. Тальне, школа

робітничої молоді

- Манзенко Петро Трифонович – м. Тальне, школа №4
- Шмідт Едуард Янович – с. Папужинці
- Рафальський Олександр Олексійович – с. Глибочок
- Ріпко Іван Олексійович – с. Глибочок
- Пащина Лідія Арсенівна – с. Веселий Кут
- Пастушенко Павло Сергійович – с. Онопріївська
- Левченко Михайло Миколайович – с. Беринка, Лісівська

школа

- Пастушенко Іван Захарович – с. Янківка, Лісівська школа
- Панченко Андрій Іванович – с. Романівка
- Латанський Василь Григорович – с. Романівка
- Стафійчук Гнат Миколайович – с. Мошурів
- Михайлевський Арсен Дмитрович – с. Колодисте

- Феоктистова Олександра Петрівна – с. Кобринове
- Гуменюк Іван Гервасійович – с. Соколівочка
- Кващенко Іван Леонтійович – с. Кобринова Гребля
- Шахрай Ніна Петрівна – с. Кобринова Гребля
- Чорний Тарас Михайлович –с. Заліське
- Чернишенко Григорій Маркович – с. Червоне, початкова школа
- Олійник Василь Йонович – с. Криві Коліна
- Півторак Костянтин Костянтинович – с. Корсунка
- Пузенко Сергій Сергійович – с. Павлівка
- Ванда Іван Сергійович – с. Поташ
- Демченко Анатолій Андрійович – с. Гордашівка
- Марусенко Григорій Сергійович – с. Шаулиха
- Тараненко Юрій Іванович – с. Піщана
- Кініченко Ольга Олександрівна – с. Піщана
- Чепурна Тетяна Іванівна – с. Лащова

НАШ УЧИТЕЛЬ ІСТОРІЇ

Так розпорядилася доля, що Андрію Васильовичу довелося попрацювати вчителем історії в школі с. Білашки.

«В освіті невідповідальних посад не буває», – так казав наш шановний колега, колишній директор Білашківської школи Стовповий Олексій Якимович. Учитель історії тут захворів, і не було кому вчити дітей. Ось тоді в Білашківську школу й прийшов навчати дітей Андрій Васильович. Історик, класний керівник, старший, досвідчений учитель – такі люди в школі завжди в пошані. Тут працювали колеги-фронтовики Войнаровський Степан Васильович, Пащенко Степан Прокопович, було про що поговорити, що згадати цим сивочолим освітянам.

За коротких чотири роки Андрій Васильович разом із дітьми зібрав відомості про білашчан, тих, що загинули на фронті, тих, хто повернувся з війни. Співпрацював із шанованою людиною в селі, бібліотекарем Оленою Олександрівною Синяк. Удвох із нею збрали матеріали до сільської Книги Пам'яті. Встигав зробити дуже багато. А скількох учнів він навчив грати в шахи! Дуже шкодували діти, почувши, що наступного року Андрій Васильович не буде їх навчати, бо йде працювати директором піонерського табору «Світанок». Так і сталося.

З ДІТЬМИ ЗАВЖДИ ПРАЦЮВАТИ ЦІКАВО

У травні 1984 року Андрію Васильовичу запропонували стати директором міжколгоспного піонерського табору «Світанок». Він був розміщений у лісі. Довелося, насамперед, зайнятися ремонтом будиночків, у яких жили діти, підведенням води, будівництвом їдальні й дитячих майданчиків.

Роботи було зроблено багато.

Але основне – дитячий сміх, задоволені батьки змістовним відпочинком дітей, піонерські вогнища, урочисті лінійки, туристські походи і скрізь директор-натхненник добрих справ.

Впродовж усього літнього періоду для дітей здійснювалося багато екскурсійних поїздок. Умів Андрій Васильович домовитися і за транспорт, і за змістовне проведення екскурсій.

А скільки було проведено цікавих зустрічей з видатними людьми Черкащини! В гостях у дітей були артисти, художники, видатні люди Тальнівщини. Діти із захопленням дивилися театральні, циркові, лялькові вистави. Дорослі жителі Тального, колишні вихованці табору, згадують, з яким нетерпінням чекали вони свого директора на футбольному полі, на волейбольному майданчику.

На піонерське вогнище хмиз зносили з лісу всі гуртом, був тут і Андрій Васильович. Жарти, дитячий сміх, завзяття – і зроблено гарну справу. До вечора уже височіло майбутнє піонерське вогнище. Так і довелося Андрію Васильовичу працювати у цьому закладі до 1997 року. У пам'яті колег він залишився відповідальним керівником, справжнім учителем, дбайливим господарем і дуже порядною людиною.

ХОР ВІД ТРЬОХ АНДРІЇВ

У 1984 році три Андрії – Коваленко, Ярошенко та Царюк – вирішили створити хор ветеранів Великої Вітчизняної війни. Довго складали списки, зустрілися з колишніми фронтowymi товаришами, обдумали, як придбати форму. Художнім керівником запросили Тетяну Автономівну Сошальську (тепер Даценко) – висококваліфікованого фахівця з досвідом та витримкою, що так необхідні для роботи з таким контингентом. А музикантами – талановитих братів Сергія та Олександра Стрекалових.

Уже в березні, у дні святкування 40-річчя визволення Тальнівщини від німецько-фашистських окупантів, хор ветеранів війни, у темно-синіх костюмах, з бойовими нагородами на грудях, уперше вийшов на сцену районного Будинку культури.

Як це було здорово й велично! Андрій Васильович розповідав:

«У хорі спочатку було 34 особи (31 учасник, майже зі всіх фронтів війни, люди, які по кілька разів були поранені). Але

зібрали й згуртували їх пісня та любов до свого народу, до рідної України. Усі хористи відзначалися організованістю, високою дисципліною. Спочатку старостою був Андрій Трохимович Коваленко, а згодом його змінив я. Ніколи не дозволив собі запізнитись на репетицію, допомагав хористам у розповсюдженні слів пісень, що вивчалися. Хор став моєю стихією. Пісні переважно виконувалися на військову тематику. Багато текстів до пісень написав Андрій Трохимович Коваленко, а створювали музику Микола Вовк та Анатолій Довгань. Це – «Вітя Проценко», «Ветерани Тального», «Чуєш, брате-солдате», «Спогад про Перемогу», «Ми ще хлопці ого-ого».

У 1993 році хору ветеранів було присвоєно звання «Народний аматорський колектив».

У 2005 році на запрошення о.Степана, тодішнього благочинного Тальнівського району Української Православної церкви Київського Патріарху, священника з с.Кам'яне, хористи виступали в селі Підвисоке. Передцим відвідали урочище Зелена Брама, де в 1941 році проходив страшний бій. Жителі Підвисокого, виходячи на сцену, з великою вдячністю й захопленням признавалися сивочолим учасникам хору Тальнівщини, що такого виступу в них ще не було.

У 2009 році, коли святкувалося 25-річчя хору, то зі сцени Андрій Васильович повідомив, що колектив відвідав усі населені пункти району(за винятком хуторів Добрянки і Кобиляків), виступав перед учнями шкіл та технікумів. Хор співав ів сусідніх районах Черкаської та Кіровоградської областей, щорічно брав участь в концертах-оглядах області, мав численні нагороди. До 25-річного ювілею колективу хористів-фронтовиків дійшло тільки семеро. А систематично відвідували репетиції тільки Андрій Царюк та Іван Моцар. На святкуванні 30-ї річниці створення колективу Андрія Васильовича вже не було.

Пішли співати райським пташкам брати Стрекалови, не залишилося в хорі жодного фронтовика.

Тепер у ньому співають ветерани праці, керує колективом з 2010 року Анатолій Ноздровський. Хор носить назву «Хлопці ого-го».

Усі ми будемо ще довго пам'ятати, із вдячністю згадувати отих ветеранів-хористів– ковалів Великої Перемоги.

ТЯЖКА ВТРАТА

Горе прийшло в сім'ю Царюків. Захворіла дружина, матуся Олександра Нестерівна. Нічого не змогли зробити, боролися за життя рідної неньки діти, намагався зарадити хоч якось її болю Андрій Васильович. Перестало битися серце Олександри Нестерівни в спекотний серпневий день 2002 року, у переддень 80-річчя Андрія Васильовича.

Олександра Нестерівна – педагог. Навчала в школі найменшеньких. Вона була саме з тих учителів, про яких поет сказав: «Вчителько моя, зоре світова». Скільки раз співали діти цю пісню для своєї першої вчительки Олександри Нестерівни. Мініатюрна, тендітна, вона мала міцний характер, добру душу і велику любов до дітей.

ЗАЛИШИЛАСЯ НАВІЧНО ПАМ'ЯТЬ

Ми завжди живемо з переконаністю, що лихо ходить десь там, стороною, а нас не зачепить. Й особливо у благословенній порі юності, благополуччя, успіхів навіть не уявляється, що може щось таке трапитися. А горе раптом стає на порозі твого дому. І нічим його не зупинити, не вблагати. Андрій Васильович тяжко захворів, йому ампутували ногу. Усі, як могли, підтримували цю сильну духом людину, яка прожила життя світло, щиро, неповторно, віддаючи себе всього людям.

Але смерть невблаганна. Пішов Андрій Царюк в інший світ у засніжений зимовий день 18 грудня 2012 року. Похоронений у м. Тальному.

Змінюються часи, епохи, президенти, уряди, ідеали, змінилася навіть географічна карта, але одне залишиться сталим навічно – пам'ять. Бо ріка себе рятує берегами, а для людини – пам'ять оберіг.

ЖИТТЯ ЛЮДИНИ – ТО І Є ІСТОРІЯ

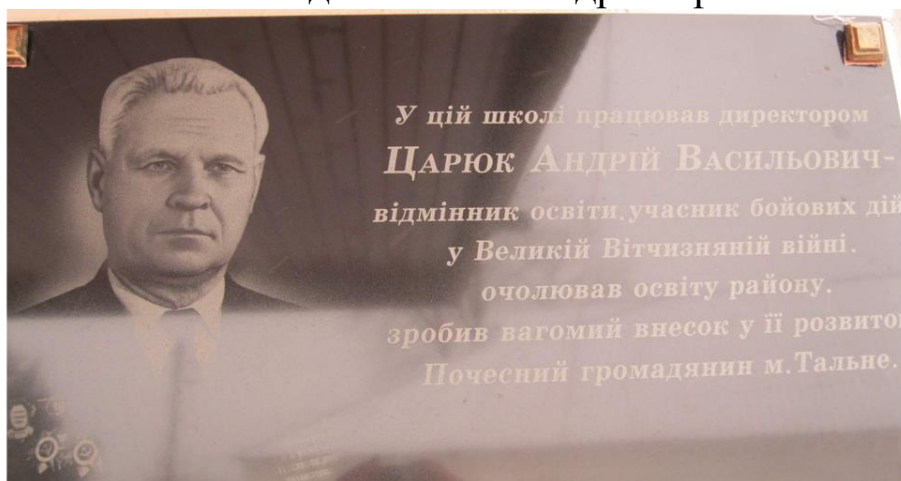
Хто сіє і хто жне – радіти будуть разом,
Але без сіячів не буде зовсім жнив.
І вивчена з дітьми одна біблійна фраза,
У їх житті багато зробить див.

Цими словами звернувся до учасників урочистостей з нагоди відкриття меморіальної дошки Пам'яті Андрія Васильовича Царюка Тарас Васильович Солошенко, директор Тальнівської загальноосвітньої школи №2.

На урочистостях зі словами спогадами про Андрія Васильовича Царюка виступила голова Тальнівської районної ради Н.П.Руснак, начальник відділу освіти районної державної адміністрації В.М. Синьогуб, голова ради ветеранів педагогічної праці С.І.Телегань, голова районної організації Профспілки працівників освіти і науки Л.М. Нестругіна, директор Білашківської школи, учень А.В.Царюка – О.І.Цимбал, заслужений працівник культури О.І.Сошинський.

Право відкрити меморіальну дошку випало на долю вчительки української мови та літератури Н.М.Довгань, яка прийняла стрічку під час відкриття новозбудованої школи у 1970 році. Цю стрічку їй вручив Андрій Васильович Царюк.

На урочистостях були присутні ветерани педагогічної праці, учні, учасники хору ветеранів праці. Дошку встановлено за сприяння доброчинців, колишніх колег Царюка Андрія Васильовича – Василя Сідька і Олександра Горбача.

*Перемозі уже сімдесят,
слово тим,
хто сьогодні з нами,
пам'ять тим,
хто в могилах сплять...*

ЗАБУТТЮ НЕ ПІДЛЯГАЄ

Виступи Царюка А.В. на урочистостях

*Виступ до 60-річчя початку війни
біля Монумента Слави
22 червня 2001 року.
м. Тальне*

Велика Вітчизняна війна – це не лише наше минуле. Її подих ще й сьогодні відгукується болем в серцях тих людей, які були свідками жорстоких звірств фашистських загарбників. 22 червня 1941 року зловісний смерч війни безжалісно увірвався на нашу землю. Понад 5 мільйонів людоджерів з Рейну завалили собою країну. Тисячі літаків і гармат рушили на нашу Вітчизну, щоб втілити варварську ідею гітлеризму – знищити і поневолити народи. Образу національної честі, знищення культури, підлість і розпусту, голод і бідування, смерть і наругу, зневаження елементарних прав – ось що принесли нам загарбники.

Світова війна вступила в нову фазу. Почалася найбільша битва в історії людства. Все передбачили фашистські нелюди, але не передбачили головного – день, коли фашистський чобіт ступив на наш кордон, став першим днем на шляху до розвитку гітлеризму. Бо в кожний бій ішов не просто солдат, ішов весь народ, його минуле і майбутнє.

Рік 1941-й. Тисячі тальнівців пішли до лав Червоної Армії. Місцеве населення під керівництвом інженерного управління штабу Південного фронту зводили протитанкові рубежі.

Вже 21 липня загарбники досягли околиць району, однак бої затягнулися. Лише 29 липня фашистам довелося захопити більшу частину району. Точилися запеклі бої за Легедзине, Тальянки, Білашки. Останній бій на Тальнівщині дали прикордонники Окремого батальйону Коломийської комендатури майора Радіона Філіпова.

Після окупації фашисти запровадили «новий порядок». У глибокому кар'єрі був табір для військовополонених, де загинуло майже 1000 чоловік. 18 серпня завойовники розстріляли майже 2,8 тисячі жителів Тального єврейської національності. Гинули активісти, комуністи, комсомольці, господарські керівники. Всього розстріляли і закатували 3966 чоловік.

Населення району стало дешевою робочою силою. Окупаційні власті примусово на каторжні роботи до Німеччини впродовж 1942 року вивезли 4870 юнаків та дівчат.

3 грудня 1941 року в Тальному діяла підпільно-диверсійна група, якою керували В.Шашков і Г.Пасменко. Центром підпільників стала районна лікарня. В цей час зародилася така ж група в Кобриновому, керована М.Панченком. Наприкінці 1943 року вона об'єдналася з Тальнівською.

У червні 1942 р. утворилася Павлівська підпільна диверсійна організація, до складу якої входили в основному військовополонені. В цьому ж році зароджуються підпільні групи в Тальянках, Легедзиному.

Штаб партизанського руху при Першому Українському фронті сформував групу організаторів і 19 серпня 1943 року перекинув їх літаками у тил ворога на північний схід від Умані. Встановивши зв'язок з місцевими партизанами у вересні 1943 р. ця група створила загін імені Кутузова на чолі з Й.Яковлевим, який з лютого 1944 року влився в регулярні частини Червоної Армії. Підпільники рятували життя пораним військовополоненим, направляли їх після одужання в партизанські загони Пехівського лісу, роззброювали поліцаїв.

Справжнім героєм став 15-річний підпільник-зв'язківець Віталій Проценко, який загинув під Гусаковим.

На початку 1944 року війська Другого Українського фронту повністю визволили Тальнівщину. У боях за район смертю хоробрих полягли 1150 синів України, Росії, Грузії, Молдови.

Тальнівці дали Вітчизні багатьох справжніх героїв. Старший лейтенант Микола Дашківський, житель с.Лащової, у складі полку дальньої авіації скинув перші бомби на столицю фашиського рейху Берлін. За цей подвиг його нагородили орденом Леніна. Героїчні вчинки рядового О.Захарчука із с.Майданецького і старшого сержанта Я.Заверталюка із с.Глибочка при форсуванні Дніпра відзначені званням Героя Радянського Союзу. 16 січня 1945 р. при форсуванні р.Вісли відзначився лейтенант О.Шляхтич, уродженець с.Антонівки, якому було присвоєно звання Героя Радянського Союзу. 27 березня 1945 року за особливу хоробрість гвардії капітану В.Кроту із с.Веселого Кута присвоєно звання Герой Радянського Союзу.

А взагалі за ратні подвиги у роки війни 10 тальнівцям присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Спочивають вічним сном герої. Їх прізвища вишикувалися в безкінечних списках жертв війни, утворивши скорботні меморіали. Ні через роки, ні через століття не заросте народна стежка до дорогих могил.

У ці дні згадаємо героїв. І ляжуть квіти на холодний граніт братських могил, пам'ятників, обелісків, як символ глибокого суму і скорботи, безмежної людської вдячності і віри, твердої віри в краще майбутнє незалежної України.

*Виступ перед учнями Тальнівської школи №2
на святкуванні визволення Тальнівщини
від німецько-фашистських загарбників,
2004 рік*

Людська пам'ять нічого не забуває. Ні доброго, ні поганого – у неї все на обліку. На всі часи, на всі покоління запам'ятовують люди війни. Вони завжди прокляття, вони завжди біль – біль людський. Незагоєні рани залишила в душах мільйонів людей і страхітлива навала фашистських розбійників. Ще живі солдати, воїни доблесної армії-переможниці, хто зламав хребет жорстокому, людиноненависному звіру – гітлерівському фашизму.

Ще зберігає людська пам'ять тисячі епізодів безкомпромісного поєдинку правди зі злом, небаченої звитяги і героїзму тих, хто грудьми затулив рідну землю, хто полив її кров'ю, хто поліг у неї навіки, смертю здолавши смерть.

Ми, українці, як і всі народи світу, кому судилося стати на смертельний бій з підступним і жорстоким ворогом людства й людяності, ніколи не зможемо забути тих страхіть, які принесла людям війна...

Бойові дії на території України під час Великої Вітчизняної війни тривали 1225 днів (з 22 червня 1941 року по 28 жовтня 1944 року).

22 липня 1942 року Україна була повністю окупована ворогом. Жертвами окупаційного режиму стали близько 4 мільйонів мирних громадян. На руїни перетворилися 720 українських міст і містечок, 28 тисяч сіл (із них 250 спалено дощенту), знищено 16,5 тисяч промислових підприємств, 18 тисяч лікувальних закладів, 33 тисячі шкіл, вищих навчальних закладів, технікумів та НДІ, а також понад 33 тисячі колгоспів, радгоспів, МТС.

У лавах Радянської Армії воювало понад 7 мільйонів українців. Кожен другий із них загинув на фронті, кожен другий із тих хто залишився живий, на все життя став інвалідом. Загальні демографічні втрати України (вбиті, жертви концтаборів, депортовані) – 14 мільйонів чоловік. Це найбільші втрати порівняно із втратами інших країн народів.

За ратні подвиги 2072 українці удостоєно звання Героя Радянського Союзу; 32 з них – двічі. А льотчик-винищувач Іван Кожедуб – тричі. Багато синів української землі стали повними кавалерами ордена Слави, 2.5 мільйони синів і дочок України удостоєні орденів і медалей, вручених солдатам і офіцерам Радянської Армії (всього таких нагород було 7 мільйонів).

За звільнення Тальнівщини в боях з 5 по 9 березня 1944 року полягло понад 1100 воїнів Червоної Армії. За 959 лиховісних днів і ночей окупації фашистами було розстріляно і закатовано до 4000 тисяч осіб. Понад 4,7 тисяч юнаків і дівчат фашисти силоміць вивезли на каторжні роботи, багато їх загинули в неволі. Понад 86 тисяч тальнівчан громили ворога на всіх фронтах війни. Близько 5,5 тисяч з них не повернулися з поля бою. А скільки пропали безвісти? Де їх могили?

Минають десятиліття, а скорботні тіні загиблих на фронтах, закатованих, страчених, спалених живцем будять нашу совість, упереджують кожного: будьте пильними! Бо про минуле згадують, про майбутнє мріють, а в сучасному діють!

*Виступ на пагорбі Слави
9 Травня 2008 року,
м.Тальне*

І знову весна. День Перемоги. Багато вже років минуло з того дня, коли над рейхстагом, радянські солдати гордо і велично підняли прапор Перемоги. Перемоги нашого народу у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років над німецько-фашистськими загарбниками.

Дата вікопомна й доленосна для всіх нас українців. Бо Україна дала армії та флоту СРСР понад 7 мільйонів воїнів, із них 4,5 мільйони загинуло. Демографічні жертви нашої країни з 1 січня 1941р. до 1 січня 1945р. перевищували 13,384 тисячі осіб. Ніколи наш народ не забуде тих років, що стали мірилом патріотизму стійкості і мужності воїнів, працівників. Всі ми схилимо голови перед подвигом народним, перед пам'яттю тих, хто грудьми став на захист рідної землі.

День Перемоги – священне свято для кожного з нас. Хоч можна почути інколи й таке, що якби у тій війні перемогла Німеччина, то ми б сьогодні жили б по-європейському. Важко чути таке. Якби справді запанував гітлерівський фашизм, то не було б ні сучасної Європи, ні України в ній, як і всіх нас.

Кажуть, що вчені підраховували, щоб вшанувати пам'ять кожного загиблого в роки війни Хвилиною мовчання, то треба було б мовчати 38 років.

То ж ще раз і ще раз, складімо щиру подяку і вклонімося доземно тим, хто врятував світ від коричневої чуми.

Нехай дзвони пам'яті від покоління до покоління передають святі імена захисників рідного краю, а під мирним небом квітне праця, звучить дитячий сміх. Слава тим, хто сьогодні з нами, пам'ять тим, хто в могилах сплять. Зі святом усіх вас, побратими-ветерани. Міцного всім здоров'я, миру і родинного тепла!

Нагороди та відзнаки

- **2 Ордени** Вітчизняної війни I ступеня;
- **Орден** Червоної Зірки;
- **Орден** «За мужність»;
- Медаль «За перемогу над Німеччиною в Великій Вітчизняній війні 1941-1945р.р»;
- 2 Медалі «За взяття Берліна» 1945 р.;
- Медаль «За звільнення Варшави» 1945 р.;
- Медаль Жукова 1998 р.;
- Медаль «Захиснику Вітчизни»;
- Знак «25 років Перемоги в Великій Вітчизняній війні»;
- Медаль «120 років І.В. Сталіну»;
- Медаль «За трудову відзнаку»;
- Медаль «За доблесну працю. На відзнаку 100-річчя з дня народження В.І.Леніна»;
- Медаль «50 років Збройних сил», 1968р.;
- Медаль «60 років Збройним Силам СРСР» 1978р.;
- Медаль «70 років Збройним Силам СРСР» 1997р.;
- Медаль «80 років Збройним Силам СРСР» 1997р.;
- Медаль «20 років Перемоги в Великій Вітчизняній війні 1941-1945р.р.»1965р.;
- Медаль «30 років Перемоги в Великій Вітчизняній війні 1941-1945р.р.» 1975р.;
- Медаль «40 років Перемоги в Великій Вітчизняній війні» 1985р.;
- Медаль «80 років Великої Жовтневої соціалістичної революції» 1997р.;
- Медаль «90 років Великої Жовтневої соціалістичної революції» 2007р.;
- Медаль «60 років визволення України від фашистських загарбників» 2004р.;
- Медаль «Ветеран праці» 1982р.

Из записки члена КПРС

14. Какие имеет почетные звания и правительственные награды ордена: Отечественной войны I степени, Красной Звезды; медали: „За трудовые отличия“, „За доблестный труд. В ознаменование 100-летия со дня рождения В.И. Ленина“, „За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.“, „За взятие Берлина“, „За освобождение Варшавы“, „50 лет Вооруженных сил СССР“, „X лет победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.“ Награжден медалью „Ветеран труда“ от имени Президиума Верховного Совета СССР. Решение исполкома Черкасского областного Совета народных депутатов от 24 сентября 1982 г. Награжден орденом Отечественной войны I степени. Указ Президиума Верховного Совета СССР от 11 марта 1985 г.; медалью „Сорок лет победы в Великой Отечественной войне 1941-45 гг.“ Указ Президиума Верховного Совета СССР от 12 апреля 1985 г. Награжден медалью „60 лет Вооруженных сил СССР.“ Указ Президиума Верховного Совета СССР от 22 января 1978 г.

Священна пам'ять

ХАТА-БЕРЕГИНЯ

*Олійник Ганна Василівна,
рідна сестра Андрія Царюка*

Хата, хатина, оселя, отчий дім. Берегиня сім'ї і родини Василя Калістратовича і Оксани Дмитрівни Царюків. Рідна хата залишила теплий спогад у моїй душі.

Про діда Калістрата знаю, що з дружиною Мокриною мали двох дітей-близнюків: Василя (мого тата) і Гафію. Перша дружина померла, а він згодом одружився вдруге. За дружину взяв Лисенко Параску з Корсунки, з якою ще, крім двох дітей, яких уже мав, виростили доньку Марію і сина Герасима.

Дід Калістрат був селянином середнього достатку, мав трохи землі й худоби. Трудився. На вулиці викопав криницю, обклав каменем, вона й сьогодні служить людям.

Тато Василь одружились із сільською дівчиною Оксаною Лисенко із багатодітної сільської родини. Згодом у дворі поставили добротну хату, криту сніпками, а не соломною, з шістьма вікнами з віконницями. В одній половині зростали ми, а в другій була світлиця. Долівку в хаті змащували глиною й застеляли запашною травою, а взимку – соломною. На стінах висіли вишиті рушники, а на ліжку гіркою викладені вишиті подушки. У скрині зберігали святковий одяг, білизну, рушники, бо шаф тоді не було. Під стіною стояли лавки із спинками, бо стільців також не було. У красному кутку хати – уквітчаний рушниками і ласкавицею образ Божої Матері.

Тато Василь працювали трактористом у місцевому колгоспі. Невисокого зросту, компанійські, говірки. Чаркою не зловживали,

хоча на зауваження мами: «Нащо наливаєш, діду, до узвару?» жартома відповідали: «Нехай стоїть, ми знайдемо чим закусити». Зла нікому не робили, а намагалися всім допомогти. Нас, дітей, тато ніколи не ображали, а ласкаве слово й тепло їхніх долонь змушували нас бути слухняними. Важка була щоденна праця біля землі, і тому батьки хотіли, щоб їхні діти вчилися. Добрі були тато, шкода тільки, що прожили недовго, – 69 років.

Мама Оксана були неписьменні й глибоко віруючі, на великі свята ходили в церкву в Роги, у Кам'яне, з молитвою починали й закінчували день. Перед образами в нас у хаті горіла лампадка. Пам'ятаю, як брали мене мама з собою в церкву, тато там співали у хорі. Мама вже немолодою, допомігши мені на городі, поспішали ще до одиноких або стареньких людей посапати грядки, хоч ніхто їх не просив про це. Добрі були душею, завжди старались зробити більше: «Треба виконати план», - і усміхалися.

Сусідка Бадюк Оксана хворіла й захотіла цілющої води з криниці (а це далеченько, на Крутівці), мама принесли їй води. Напившись, жінка зраділа: «Отепер я видужаю».

Виросли мама в багатодітній сім'ї. Про діда Дмитра і бабу Параску та родину нічого не знаю, тому що вони повмирили, коли я ще була маленькою. Знаю тільки, що було в цій родині 5 дочок: Меланка, Палажка, Пестина, Оксана, Храсина і син Прокіп (загинув на війні у 1944 році). Сестри мали сім'ї, трудилися в колгоспі.

Мама вміли випікати запашні рум'яні хлібини й надзвичайно смачно готували. Їхнє вміння добре куховарити передалося і мені. Вдячна їм за це.

Було в нашій родині четверо дітей: три сини – Андрій, Григорій, Петро і я – донька Ганна. У школі всі ми вчилися на «відмінно» і «добре». Батьки тішились, коли приходив учитель (тато вміли читати і писати), розповідав про нас хороше. Ми берегли книжки, одяг. Бачили, як стомлювалися мама, бо треба й по господарству поратися, й площу, більшу Зга, обробляти, а влітку бути в'язальницею за косарем у жнива або до молотарки йти та ще й нас доглядати, щоб не були голодні й ходили в чистенькому одязі, тому ми допомагали батькам, як уміли.

Тато і мама в злагоді жили з невістками: Катериною та Сашею, шанували зятя Василя (мого чоловіка), а він їх. Дуже любили внуків.

Про брата Андрія можу сказати тільки хороше: він же старший і такий мені був гарний. Його жарти і сміх завжди заводили всю нашу родину. Як ми всі важко пережили війну, і яка була жадана зустріч після неї! Боляче згадувати, як і Андрій, і вся наша родина важко перенесла втрату сина й рідного брата Гриші. Андрій згадував потім, що на фронті вони були зовсім недалеко один від одного, але так і не довелося зустрітись. Упродовж усього життя ми з Андрієм дружили, напевне, ще й тому, що стали обоє вчителями. Мій чоловік і його дружина теж були педагогами і, коли зустрічалися родинами, то вже й була справжня «педрада».

І в житті, і в роботі брат Андрій мене завжди підтримував, був другом моєму чоловіку Василю Йоновичу, радником моїм дітям Тані і Толі, а вже потім і внукам - Інні та Оксаночці.

Дружна в мене була родина, жили всі в злагоді і в мирі. Недаремно ж кажуть: «Тому роду не буде переводу, в якому браття милують згоду». За свій довгий трудовий шлях, а це майже 60 років, Андрій зробив багато добра для людей у районі. Кривоколінці згадують його теж тільки добрим словом, тому я вірю, що світла пам'ять про мого брата Андрія буде довго жити в серцях тих, кого доля хоча б одного разу звела із цією Людиною.

КІЛЬКА ІСТОРІЙ ІЗ ЖИТТЯ АНДРІЯ ЦАРЮКА

Олійник Василь Йонович,

*ветеран педагогічної праці, директор
Кривоколінської школи (1970-1979рр.)*

Я маю поважний вік і знав Андрія Васильовича впродовж 65 років. Ми односельці, колеги по роботі й родичі. Моєю дружиною, з якою прожив більше 60 років, була його рідна сестра – Ганна Василівна Царюк (світлої пам'яті).

Спочатку ми разом працювали в Кривоколінській школі, багато проблем доводилося вирішувати. Потім Андрій Васильович став заврайвно, а я – директором Кривоколінської школи. Постійно і в роботі, і в родинному середовищі наші дороги перетиналися. Іменини, одруження дітей, і так якісь свята – пили разом по чарці.

Що сказати: щоб десь була поблажка, боронь Боже, з мене вимагав так, як і з усіх, ще й інколи більше. Але не можу пригадати, щоб колись принизив, перекреслив мою думку чи не врахував якусь пропозицію. Усе виважено, доброзичливо, вдумливо – на роботі; тепло, зворушливо, з турботою про рідних – у родинному колі.

Коли запропонували написати спогади про Андрія Васильовича, то не можу погодитися з думкою, що «святий на святого, та й то скривиться», не знаю, але за такий довгий час спілкування я на нього ніколи не розсердився. Не було чого.

Він умів повести за собою людей. Єдине поняття – «треба» – керувало ним усе життя, і цього ж по-розумному Андрій вимагав від інших.

На дні пам'яті, крізь призму часу, зсілися деякі розповіді Андрія Васильовича про кумедні випадки із життя. Ото, напевне,

я їх і розповім, бо хто ж ще зможе собі дозволити це зробити, крім мене.

Чого тільки не довелося солдатам зазнати на своїх фронтових дорогах: бої, втрати, поневіряння, але молодість брала своє. Отак і він був гарним, молодим, подобався дівчатам, та й хлопці – бійці-однополчани, теж із симпатією відносилися до Андрія.

Коли випадала година тиші, солдати проявляли свою майстерність на різні вигадки. Надумали урізноманітнити свій бідний солдатський раціон і вирішили «відгуляти весілля» в селі, де квартирувалися. Завтра вони уже мали рухатися вперед, але це не завадило реалізувати задумане. Гарна дівчина була «нареченою», а молодий солдат – «нареченим» – справжнє весілля. Гарно пополуднали, випили по чарці, заспівали пісню. Та на наступний день: вперед! Скільки раз доводилося хлопцям бути у ролі нареченого? Отаке оповідав.

А то ще познайомився на фронтових дорогах з дівчиною Сусанною, листувався з нею. Писала дуже гарним почерком листи. Важко доводилося переживати розлуку з рідними всім солдатам, тому, коли хтось отримував «письмо», раділи всі. А це ще й від дівчини!

Сусанна писала часто: те, що стосувалося особистого не читав нікому, а про те, що відбувається в селі, як жилося людям, як чекають перемоги, про віру людей, у краще життя, - читав уголос. Усім бійцям від цього ставало легше на душі. А одного разу зникли всі листи. Де ж могли подітися? А пізніше з'ясувалося, що забрав їх собі однополчанин, теж з ім'ям Андрій, хотів, щоб такі теплі слова належали йому.

Або ще й таке. Хто з нас, чоловіків, любив сапати картоплю, та ще й як у ній посаджені буряки? А в Кривих Колінах садили три рядки картоплі і рядок буряків. Прийшла пора сапати картоплю Андрію Васильовичу з Олександрою Нестерівною. Треба, то й треба. Він, працюючи директором школи, був ще й на громадських засадах секретарем парторганізації колгоспу. У той час часто приїжджали з райкому партії у справах виробництва чи інструктор, чи ще хтось. А в конторі колгоспу працювала посильною добра жінка Єлена. Андрій Васильович сказав Єлені:

- Як тільки я вийду на картоплю з сапою (а з контори було видно на город) і просапаю з рядок, то ти мене погукай, що ніби з райкому приїхали.

Отак і вдавалося йому від сапи відкараскуватися, аж поки Єлена видала цю таємницю Олександрі Нестерівні.

Багато ще історій міг би я розповісти, але тільки з доброю згадкою про цього надзвичайного чоловіка. Адже Андрій Васильович був дійсно людиною порядною, чесною і принциповою, а головне – самовідданою роботі, людям.

РОДИННІ ТА СЛУЖБОВІ ЗВ'ЯЗКИ

*Михайлова Тетяна Василівна,
племінниця Царюка Андрія Васильовича*

Перші асоціації й ключові слова, які спадають мені на думку при згадці про Андрія Васильовича Царюка, це – війна, ордени, учитель, директор школи, заврайвно, піонерський табір, рідня, День Перемоги, хор ветеранів.

Ця людина для мене постає в кількох іпостасях: рідний дядечко (мамин брат), завідуючий районним відділом освіти, директор піонерського табору, старший товариш, тому й спогади про нього маю досить різнопланові і, можливо, не досить послідовні.

Перший спомин про Андрія Васильовича закарбований у моїй ще дитячій пам'яті: сім'я Царюків проживала тоді вже в Тальному, у двоповерховому будинку в центрі міста навпроти районного Будинку культури. Уперше я потрапила до них з «поважної» причини: розболівся зуб, а надати допомогу могли лише в райцентрі. Тому й доводилося вишукувати можливості добиратися до Тального, потрапити до стоматолога, що теж було непросто в ті часи.

Була справжня сувора зима, не рівня нинішнім, снігу намело стільки, що лише один транспорт міг виручити – кінний, і якраз на нараду у Тальне їхав голова сільської ради. Пам'ятаю добре цю поїздку в санях засніженим полем, де доріг практично не було

видно, і себе, закушкану в сто одежин, замотану хустками. Хурделить, з-під кінських копит летить сніг.

У Тальному мене передали Царюкам як передачу, тому що батькам, які працювали в школі, можливості відлучатися з роботи в ті часи не було, - усе було дуже строго. Удома в Андрія Васильовича дорослих не було – на роботі, мною опікувалася Таміла, на півтора року за мене старша, дочка дяді Андруші. Централізованого опалення у будинку тоді не було, тому, хоч і жили на другому поверсі, опалювали дровами й вугіллям. Андрій Васильович з роботи повернувся пізно, ми вже спали, побачилися лише вранці. Підлікували мені зуб і відправили таким же чином додому. Але ця поїздка в Тальне і коротка зустріч чомусь стала дуже пам'ятною.

Подальші спомини пов'язані в основному з нечастими приїздами Андрія Васильовича до батьків (моєї бабусі Оксани і дідуня Василя). Пояснення цьому маю вже зараз, у зрілому віці: страшенна зайнятість на роботі, якій він віддавав увесь свій час, завжди кудись поспішав. Але, коли приїжджав, любив посидіти з батьками, поговорити, випити по сто грам зі своїм батьком і молодшим братом Петею, який побудувався й жив у батьківському обійсті. Пам'ятаю, як раділа і пригощала їх бабуся Оксана, у такі моменти не нагадувала навіть дідуневі про лишню чарку. Вона дивилася на найстаршого сина, ніби не могла надивитися, адже багато років було втрачено через війну, яка залишила криваву рану у її згорьованому серці й жорстоко втрутилася у долю всіх її чотирьох дітей: старші сини Андрій і Григорій воювали з перших днів війни (Григорій двадцятирічним загинув, визволяючи Крим, десь там його безіменна могила), дочка Аня була вивезена в Німеччину, а це 4 роки невідання про долю дитини, наймолодший син Петро зразу ж після війни відбув довгих 7 років служби в армії в суворих умовах Карелії, у Кандалакші. Я тільки зараз розумію, скільки горя довелося винести на своїх плечах нашій невеличкій на зріст, невтомній трудязі, турботливій бабусі Оксані. Розумію, чому навіть у радісні хвилини були наповнені смутком її голубі очі.

Такі ж успадкував від своєї мами й Андрій Васильович. І не лише очі, а й доброту і людяність, здатність по-справжньому співчувати й турбуватися про найближчих і не лише.

Не тільки ми, родичі, зверталися до нього за допомогою. Думаю, що є сотні людей, які можуть згадати приклади його безкорисливості й чуйності.

Так доля повелася, що в мене не тільки родинні зв'язки з Андрієм Васильовичем, а й службові. Я продовжила сімейну «справу» й стала вчителькою. Перший запис у моїй трудовій книжці зроблений рукою заврайвно Царюка А.В. Наші долі по роботі пересікалися й у відділі освіти, і в піонерському таборі, і через його ветеранську діяльність.

Хочу сказати, що родичів під час роботи Андрій Васильович чимось не вирізняв, ми були на рівні з усіма. Поза роботою – інша справа. Могли й поговорити, і посидіти за вечерею. Дуже був компанійським. Бувало, перетнуться наші шляхи в неділю на Тальнівському базарі, що там скупилися, забираємо його до себе додому, і «хлопці» (мій чоловік Павло і дядечко Андруша) сідають снідати. Могло бути, що сніданок плавно переходив у обід, але це було насамперед щире спілкування, а вже потім усе інше. А 9 Травня – це взагалі святий день для багатьох із нас, тому що це – свято Андрія Васильовича. Не покривлю душею, коли зізнаюся, що з того часу, як мітинги до Дня Перемоги на пагорбі Слави в Тальному проходять без ветерана Андрія Васильовича Царюка, це свято збідніло.

Склалося так, що кілька місяців у 1985 році я жила в Царюків (перейшла на роботу з Кривоколінської школи у Тальнівську школу-інтернат), було зручно, тому що близько до роботи, і до кого ж, як не до родичів, звернешся в такій ситуації. От вони мене й прихистили. У пам'яті з тих часів – доброзичливість і взаємоповага, які панували між Андрієм Васильовичем і Олександрою Нестерівною, хоч, звичайно, як у більшості українських сімей, голокомандувачем у родині була дружина, чоловік це сприймав як належне, тому що Андрій Васильович був справжнім чоловіком.

Часто гостювала в них сім'я Полякових, на щастя, жили недалеко, і ці зустрічі могли завершуватися далеко за північ. Вечеряли, співали, грали всі четверо в карти або ж доміно, розмовляли, сперечалися, Поляков бігав на перекур, і так цілий вечір. Збоку було видно, як багато спільного в цих людей, адже всі вони – педагоги, подружжя Полякових і Андрій Васильович –

ветерани війни, доля здружила ці сім'ї ще з повоєнних років, і ця дружба йшла з ними до останніх днів.

Був дуже різноманітним світ захоплень Андрія Васильовича. З дитинства (передалося, мабуть, від батька, завзятого рибалки, який не міг прожити й дня без вудки або хватки) любив рибалити, а потім – шахи, книги, пасіка, виноградарство та виноробство, садівництво, квіти. Й усьому вмів дати лад. Навіть коли залишився сам, без дружини, як йому важко на душі не було, але будинок, двір, квітник, город - усе тримав у ідеальному порядку.

Родинні зв'язки в сім'ї Царюків були дуже міцні. Два брати й сестра дуже вболівали одне за одного і ніколи не забували брата Григорія, якого забрала війна. Своїх синів, як Андрій, так і Петя, назвали на його честь, відтоді у нашій родині є Гришка Андрушин і Гришка Петів, а в нашому домі фотографія загиблого маминого брата – на видному місці, і з дитинства я та і мої діти, знаємо, хто ж це такий.

Моя мама, будучи вже дуже хворою, одним з перших питань мені задавала: «Як там Андруша? Ти була в нього? Як його здоров'я?». Щоб її не хвилювати, доводилося іноді лукавити й прикрашати ситуацію зі станом здоров'я брата. А коли його не стало, я, можливо, взявши великий гріх на душу, так і не змогла сказати мамі, що її брата Андруші уже немає. Надіюся, що мама мені пробачить, адже вони вже зустрілися на небесах.

Сумно про все це говорити. Не віриться, що більше не зустріну в місті свого дядечка з його по-військовому відкарбованим кроком і не почую чемного: «Добрий день. Як справи? Як діти?».

Але головні згадки про Андрія Васильовича зовсім не сумні, адже він прожив достойне життя і його завжди супроводжували незламність духу, стійкість, боротьба з несправедливістю, людяність і доброта.

НАЗАВЖДИ В ПАМ'ЯТІ ОСВІТЯН

*Синьогуб Володимир Миколайович,
начальник відділу освіти
Тальнівської райдержадміністрації*

Умирають майстри, залишаючи спогад, як рану.
В барельєфах печалі уже їм спинилася мить
Л.Костенко

Здається, що може важити в бурхливому потоці сучасності життя однієї особистості? Дуже багато. Якщо ця особистість є такою, як був Андрій Васильович Царюк.

Безперечно, він – авторитет в освіті, у районі. Зустрічаючись із Царюком упродовж усіх років, коли я обіймаю посаду начальника відділу освіти (кажу «обіймаю», бо люблю свою роботу, віддаюсь їй сповна ось уже 14 років), я побачив, що роки ніби обійшли цього чоловіка. Він завжди був бадьорий, веселий, оптимістичний, з ним хотілося спілкуватися.

При зустрічах постійно цікавився новинами в освіті. Щодо посад директора школи та моєї не раз чув від Андрія Васильовича: «Придивляйтеся до людини, попереджую, що як тільки керівник буде «дерти носа», - толку не буде. 99 відсотків успіху залежить від того, чи підтримують тебе колеги, батьки, чи розуміють учні, ну й, звісно, цей керівник повинен бути високим фахівцем своєї справи».

Андрій Васильович, здається, був таким, як усі, і разом з тим – ні. Пам'ятаю, чув від нього обурення з приводу вчинку керівника районного масштабу, що свідчив про

неорганізованість, безвідповідальність і, взагалі, недобросовісне виконання своєї роботи. Із цього приводу він розповів таку бувальщину, що почув її ще під час війни. Ось вона.

Одне непереможне військо раптом потерпіло велику поразку. Стали аналізувати: як могло таке трапитися?

Чому ми потерпіли поразку?

Тому що загинув командир.

Чому загинув командир?

Тому, що зашпортнувся його кінь.

Чому спіткнувся його кінь?

Бо в нього відлетіла підкова.

Чого відлетіла підкова?

Бо коваль на цей раз неякісно підкував коня.

Отож, треба скрізь усе робити до пуття й, особливо, привчати до цього дітей. Андрій Васильович надто вболівав за освітянські справи, за рейтинг району з питань освіти.

Дуже обурювався, що держава наклала ліміти на паливо і що в школах холодно. Казав: «От подивіться: культові споруди ростуть, як гриби після дощу, – розумію, що це потрібно. Але ж чого ми не можемо знайти гроші, щоб у школі і в дитсадку було тепло? Дитині – перша копійка в сім'ї, у державі. Як кажуть, «з голоду пухни, а жито сій». Дітям віддавати побільше, бо це – майбутнє».

Десятки вчителів любили Царюка за людську порядність. І зараз, перебуваючи в школах, зустрічаючись із педагогами старшого покоління, я чую тільки слова вдячності, душевного тепла у відгуках про нього. А мені, як керівнику освітньої галузі, радив: «Жодного тижня не повинно бути такого, щоб не побувати в школі чи в дитячому садочку, частіше зустрічатися в освітянських колективах».

Життя приносить кожному з нас випробування. Згадую ту сумну годину, коли Андрій Васильович залишився без вірної дружини – Олександри Нестерівни. І в горі він був стриманим, зібраним, сильним.

Думаю, що скільки б не пройшло років, у моїй пам'яті залишиться образ воїна – визволителя, істинного Вчителя, справжнього патріота рідної землі.

Є ІМЕНА, ЯКІ ЗОРЕЮ СВІТЯТЬ НА ДЕСЯТКИ РОКІВ

Гаврилова Тетяна Андріївна
*герой Соціалістичної праці, кавалер
двох орденів Леніна, депутат Верховної
Ради УРСР 7-12 скликань, заступник
Голови Верховної Ради, член ЦК
Компартії України, делегат 25 і 26 з'їздів
КПРС і Компартії України,
заслужений працівник сільського
господарства України, 20 років очолювала
колгосп «Здобуток Жовтня»
почесний громадянин Тального*

Одного разу Андрій Васильович обмовився при зустрічі зі мною, що, мабуть, не зміг би жити в іншому місці, крім рідного Тальнівського краю. Так воно і є: найгарніше те місце, де народилися і вирости. Тальне теж важко уявити було без цього сивочолого симпатичного чоловіка. Так склалася моя трудова біографія, що наші дороги часто пересікалися. Коли я у 1969 році очолила колгосп «Здобуток Жовтня», Андрій Васильович працював секретарем райкому партії, потім став працювати директором школи, заврайнво, то теж доводилося постійно зустрічатися в господарських справах. Добре пам'ятаю, як ми почали ремонтувати Корсунську школу, бо і підлога, і дах уже були нікудишні. Царюк там був через день. Я дивувалася, що ще зовсім рано, а він уже їде з Корсунки, все побачив, розібрався в справах і прибув до мене з пропозиціями.

Зустрічалися ми з Андрієм Васильовичем і в той час, коли він з моїм чоловіком Леонідом Федоровичем Кучеренком співали в хорі ветеранів. Бував у нас вдома. Було що пригадати фронтовикам, бо Леонід Федорович брав участь у відомій Ясо-Кишинівській військовій операції.

Як боляче переносив він, коли почали реконструювати колгоспи, коли все навкруги ставало чогось не «таким». Пройшло багато часу, коли в районі все будувалося, скільки всього

збудовано в селах. Сиділи і згадували, я розповідала своє: бо теж було що згадати, адже усі ж ми часточки історії нашої держави.

А то розсмішив мене якось при зустрічі, бо умів пожартувати. Якраз приїхав із госпіталю. То я запитала його, як же там було? У відповідь почула : «А такий контингент зібрався, що тільки на танці: відкриваються двері – спочатку одна паличка, потім рука, потім друга паличка – і рука, аж потім уже показується обличчя людини». І реготить, розповідаючи.

Андрій Васильович – один із тих, хто чесною працею здобув собі високий авторитет в районі. Якщо хочете, я можу сказати, що це – ціла епоха. Нечасто народжуються такі особистості гордімося, що ми мали щастя спілкуватися з прекрасною людиною.

СКРІЗЬ ЙОГО СПРИЙМАЛИ ЯК ТОВАРИША

*Мантула Ольга Митрофанівна,
ветеран праці,
секретар Тальнівського
районного комітету
Комуністичної партії(1971-1983р.)*

Пригадую першу зустріч із Царюком Андрієм Васильовичем у с. Кобринова Гребля, де я працювала вчителем, а він був завідувачим пропаганди й агітації райкому КП України. Це був 1963 р., через два роки мене призначили на цю ж посаду, яку до цього обіймав Андрій Васильович, а його обрали секретарем райкому.

Як допомагав мені в роботі! Як батько, старший товариш, опікувався багатьма, хто працював із ним поруч. Нам доводилося бути по три-чотири рази на рік кожній школі, на тваринницьких фермах, у трудових колективах виробничої сфери – скрізь його сприймали як свого.

Умів Андрій Васильович ладити з усіма: хліборобами, вчителями, будівельниками, лікарями.

У той час країна розвивалася: будувалися ферми, колгоспні будівлі, та особлива увага була приділена школам.

Андрій Васильович шанував директорів навчальних закладів, особливо згадую його високу повагу до Єдуарда Яновича Шмідта, Федора Фотійовича Науменка, Артема Степановича Собчука, Михайла Федоровича Усатенка, Кухарського Дмитра Юхимовича, Сутиської Людмили Федорівни та, зрештою, не потрібно нікого виділяти. Він із великою шаною ставився до тих, що вирощували хліб, навчали дітей, лікували, будували. Тоді в районі працювали заводи – щебеневий, два цукрових, – будовався молококонсервний, трудилися люди на полях, фермах. Коли в селах споруджувалися будинки для

спеціалістів сільського господарства, то Царюк обов'язково домагався, щоб давали в тих будинках квартиру вчителю. Багато житла було побудовано в цей час у м. Тальному.

Я спостерігала, який Андрій Васильович ніжний, турботливий чоловік, батько, а потім і дідусь. Є що розказати. Хочу підкреслити, що особливо відповідально він ставився до будь-якого питання, яке доручив йому виконати Костянтин Федорович Чайка – перший секретар райкому. І якщо виникало якесь складне питання, він викликав на пораду тільки Андрія Васильовича. Вони обидва були фронтовики, мали високі військові нагороди, поважали один одного. Часто після роботи грали в шахи, бувало так, що заставляла їх за цим улюбленим заняттям і темна ніч.

Й уже потім, коли я стала секретарем райкому, а Царюк був завідувачим районним відділом освіти, наші будні йшли поруч. Ми спільно готували проекти матеріалів з питань освіти на розгляд районних органів влади, спільно займалися організацією виконання прийнятих рішень, перспективами розвитку освіти на Тальнівщині.

Андрій Васильович умів формувати керівні кадри в освіті, був будівничим шкіл, турбувався про зміцнення матеріально-технічної бази навчальних закладів, дошкільних установ.

На базі Тальнівського району неодноразово проводився обласний семінар завідувачих районними відділами освіти й ще ряд масштабних заходів освітянського напрямку. Можна собі уявити, яке навантаження від цього звалювалося на районний відділ освіти і його завідувачого. Але Андрій Васильович все витримував з честю. Його поважав завідувачий обласним відділом освіти Казимир Аполлонович Заремба. Я працювала з Царюком і тоді, коли ми були на заслуженому відпочинку, і спостерігала із захопленням, як він умів працювати і любити людей. Світла пам'ять цьому великому трудівнику.

ВЗІРЕЦЬ У РОБОТІ, ДРУЖБІ, ЖИТТІ

*Гординська Галина Степанівна,
ветеран педагогічної праці, відмінник
народної освіти України, почесний
громадянин Тального, має нагрудний
знак «За вагомий внесок у розвиток
Тальнівщини»*

Мені 81 рік. Маю 56 років педагогічного стажу. Працювала вчителем, директором школи, інспектором райвно.

Вперше зустрілася з Андрієм Васильовичем Царюком ще тоді, коли ми були зовсім молодими. Він приходив у гості із своєю сестрою Ганею до моєї двоюрідної сестри Віри Чмиги, бо вони дружили.

А вже потім пригадую, що в жовтні 1972 року ми, одночасно з Андрієм Васильовичем, прийшли працювати у відділ освіти. Він – заввідділом, а я – інспектором шкіл. Пропрацювали разом 9 років. Багато чому довелося мені вчитися в нього. У поважному ряду визначних людей Тальнівщини почесне місце займає яскрава постать Андрія Васильовича Царюка, людини щирої, благородної, мудрої, доброї. Таким він залишився в пам'яті тих, хто з ним працював. Знаючий педагог, добрий господар, щирий друг. Завжди в нього можна було отримати консультацію з будь-якого питання, виховання чи навчання учнів, праці педагогів.

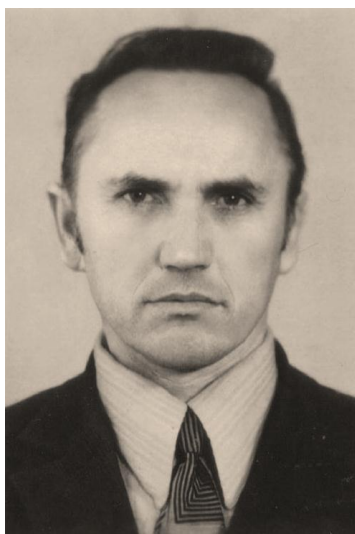
Я була секретарем парторганізації відділу, вела всю звітність районного відділу народної освіти. Після фронтальної перевірки шкіл Міністерством освіти УРСР чи об'єднано район переважно мав хороші показники. Завідуючий обласним відділом народної освіти Заремба К.А. завжди дякував Царюку А.В. й усьому колективу за добре поставлену роботу у відділі освіти. Андрій Васильович умів сприймати серйозно й дуже виважено критику, поради, настанови.

Він завжди казав: «Краса чоловіка - у його силі, умінні захистити слабшого, але ні в якому разі не піднімати руку на дитину або жінку. Це неприпустимо». Пригадую один випадок. Велика суперечка зав'язалася, і в ній була задіяна жінка. Андрій Васильович не дозволив собі підвищити на неї голос, хоча й треба було.

У роботі від нього я бачила тільки підтримку і взаєморозуміння. Мені він довіряв, зі мною радився, на мене надіявся й поважав мою думку. Я старалася виправдати цю довіру. Добре було працювати з таким колегою.

І знову весна. День Перемоги. Багато вже років минуло з того дня, коли над рейхстагом радянські солдати гордо й велично підняли прапор Перемоги. Для мене, хоч як би не змінювалися оцінки історичних подій, 9 Травня завжди буде святом мужності та незламності нашого народу в боротьбі проти гітлерівської навали. А.В. Царюк – воїн-переможець для мене й багатьох освітян мого покоління.

КЕРІВНИК, НАДІЛЕНИЙ ТАЛАНТОМ

*Телегань Сергій Іванович,
завідуючий методичним кабінетом
(1969-1983рр), відмінник освіти України,
голова ради ветеранів педагогічної праці*

Мені дуже пощастило, що я працював з такою людиною.

Андрій Васильович прожив цікаве творче життя. Завжди цілеспрямований, вимогливий, обов'язковий і, водночас, доброзичливий, доступний, надзвичайно людяний у стосунках і спілкуванні. До будь-якої справи ставився дуже серйозно. Ми бачили, що Царюк лідер, організатор, і не раз переконувалися, що розпочату справу доведе до кінця.

У той час перед освітянами Тальнівщини стояло багато завдань, а Черкащина тримала в освіті завжди першість. При Андрію Васильовичу побудували нові приміщення шкіл у Папужинцях, Кобриновому, інших селах, зводилися приміщення дитячих садків. Але ж нові школи - це не тільки нові стіни, вікна та двері. Потрібні були нові меблі, нове наповнення класів – кабінетів. Використовувалися кошти держави і колгоспів. Особлива увага приділялася роботі дошкільних навчальних закладів на селі. На долю Андрія Васильовича Царюка, як завідуючого районним відділом народної освіти, припав час досить активної перебудови освітньої галузі в районі. Опорою в його роботі були досвідчені педагоги району: Кухарський Д.Ю., Манзенко П.Т., Стовповий О.Я., Науменко Ф.Ф., Усатенко М.Ф., Собчук А.С., Поляков О.Д.

Андрій Васильович спільно з працівниками райвно багато уваги приділяв підбору кадрів серед молодих педагогів на посаду директорів навчальних закладів.

У школи прийшли молоді, енергійні, з глибокими міцними знаннями директори Ковальов А.К., Щур В.П., Сесь М.Т., Клочко Л.Ф., Дунаєнко М.Г, Кващенко І.Л., Скидан Я.А., Терещук І.К., Шахрай Н.П.

Андрія Васильовича Царюка дуже шанував і прислухався до його пропозицій завідуючий обласним відділом освіти Казимир Аполлонович Заремба, часто брав його в делегації, які представляли освітянську галузь Черкащини на Україні.

Андрій Васильович знав майже кожного вчителя ім'я та по батькові, мав прекрасні стосунки із ветеранами війни та праці, з великою шаную ставився до них. Співпрацював із місцевими органами державної та виконавчої влади. Для всіх нас був наставником, колегою, багато читав, любив кіно, був справжнім товаришем. А як глибоко, всебічно, професійно й змістовно аналізував кожне питання. Умів чути людину, допомогти, розібратися в ситуації, підтримати, а коли треба, то принципово покритикувати, але не ображати. А молодих педагогів розмова з ним завжди підбадьорювала й окрилювала.

Знаємо, що вже, перебуваючи на заслуженому відпочинку, він ще багато зробив для дітей, працюючи в піонерському таборі. Повністю переобладнав літні оздоровчі та спортивні майданчики.

Я щасливий, що мені доля вділила часу жити й працювати з ним.

Про Андрія Васильовича можна розповідати довго й багато, але обов'язково хочеться підкреслити, що люди мають бути вдячними таким особистостям, бо на їх досвіді вчилося багато поколінь вчителів.

ВЛАСНИМ ПРИКЛАДОМ, А НЕ ВИКЛАДОМ

*Карпук Віталій Петрович,
керуючий апаратом
Тальнівської районної ради*

Є люди, поруч з якими легко, але разом з тим хочеться виструнчитися, бути в увазі, не пропустити їхнього слова, радіти їх присутності. Гарна людина, воістину вчитель, патріот. Він чимось зовнішньо був схожий мені на Олександра Довженка: такий сивочолий, в задумі, серйозний.

З Андрієм Васильовичем у мене були стосунки суто ділові, коли він очолював раду ветеранів. От що вже була людина пунктуальна і порядна у відносинах з людьми. Ніколи не було такого, щоб запізнився на зустріч, чи на заплановані заходи, щоб пообіцяв і не зробив. Адже зараз, як звикли казати в спрагматизованому суспільстві, де порядність інколи стала витіснитися на задній план, дуже вирізняються люди зі своїми сталими високими людськими якостями.

Була в Андрія Васильовича ще одна прекрасна риса – довіряти молодим великі справи. Якимось у нього це виходило. Не було зарозумілості, зверхності, був спокійний, урівноважений, безсумнівно, з повагою до кожного. Зворушувала турбота про людей. Працював же, в основному, з людьми поважного віку: поки не посадить кожного в автобус, не переконається, що всім комфортно – сам не присяде. Було у нього чого повчитися.

Брав у нього консультації щодо виноградарства. Повчав, що сорт «Молдова» темно-фіолетового кольору, зимостійкий, засухостійкий, але пізнього дозрівання. Сорт «Кардинал» червонувато-фіолетового кольору, мускатний столовий сорт

раннього дозрівання, бо готовий до вживання вже у серпні. Годиться для транспортування та зимостійкість невисока. Сорт чутливий до хвороб, тому варто слідкувати, щоб не пропустити і вчасно обприскати бордоською рідиною від мільдю та сірої гнилі. А от сорт «Леся Українка» відноситься до столових сортів середнього терміну дозрівання. Ягоди біло-рожеві, солодкі, але зимостійкість сорту низька, тому кущі на зиму варто надійно накривати, щоб не втратити молоду лозу.

Багато дізнався від нього я про події Великої Вітчизняної війни, особливо про ситуацію перших днів літа і осінь 1941р.

Життєвий шлях Андрія Васильовича Царюка гідний бути прикладом, а не викладом.

СПОГАДИ ПРО ВЕЛИКУ ЛЮДИНУ

*Добреднюк Таміла Семенівна,
ветеран педагогічної праці,
секретар комісії в справах
неповнолітніх Тальнівського
райвиконкому 1973-1986р.р.*

Думаю, що в Тальнівському районі Андрія Васильовича Царюка знало й глибоко поважало не одне покоління жителів як людину, яка все своє життя присвятила служінню людям.

Мені довелося зустрічатися з ним в далеких 1968-1980 роках, коли працювала в школах сіл Лісового і Онопріївки. Звичайно, для молодої дівчини він, людина старшого віку та ще й на такій посаді, був неперевершеним авторитетом. Але престиж мав не тільки через займану посаду.

Цей справжній учитель випромінював добро. Я відчувала це, де б не зустрічалася з ним. Упродовж 13 років я працювала секретарем комісії в справах неповнолітніх у Тальнівському райвиконкомі. Андрій Васильович був заступником цієї комісії. Повноваження мої полягали в тому, що я повинна тримати в полі зору неповнолітніх, сиріт, напівсиріт і дітей, схильних до правопорушень, тобто співпрацювала з відділом освіти. Зокрема, з Галиною Степанівною Гординською, директорами шкіл, учителями.

У районі було багато сиріт. А це ж діти з надломленими крилами, бо не мали батьківського тепла, тому долею їх доводилося опікуватися вчителям, громадськості. Я спостерігала, як по – батьківському Андрій Васильович переймався долею кожної дитини. Не було з його боку якоїсь зверхності або поспішності. До дітей був надзвичайно чуйним, добрим, вникав до дрібниць у сімейні обставини дитини, справа якої розглядалася на комісії, намагався допомогти, щось порадити

дітям, які схибили дещо на своїй ще зовсім короткій стежині життя.

Схильні до правопорушень – це в основному хлопчики – особливий контингент, з ними важко було, але Андрій Васильович умів знайти ключик до серця кожного. Вдавалося йому навести приклад із особистого життя, звернути увагу на слухняність, порозумітися, викликати на відвертість, визнання помилки, каяття й таке інше.

Обов'язково, проводжаючи, піднімався, тис руку «героеві». Уже потім, коли доводилося мені через роки зустрічатися зі своїми «пацієнтами», то згадували із захопленням Андрія Васильовича.

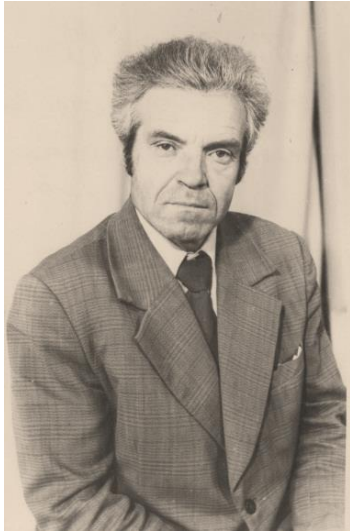
Один, уже тепер в літах чоловік, признався мені, що коли бачив, як назустріч іде Андрій Васильович, то теж переходив на ту сторону вулиці, по якій ішов учитель. Намагався поспілкуватися; признавався про той випадок, який привів його на комісію й дякував Андрієві Васильовичу за підтримку й віру в маленьку людину.

Я спостерігала впродовж усієї своєї освітянської ниви ще кілька важливих рис Андрія Васильовича. Це – справедливість і прагнення за будь-якої ціни допомогти людині. Прикладів можна наводити безліч.

Як зараз бачу, як змінювалося обличчя Царюка при зустрічі: воно робилося таким молодим, жвавим. Зникала «керівницька» строгість, він ставав доступним, цікавим, хотілося завжди подовше спілкуватися з ним.

Вважаю, що він був Великою людиною, яку всі ми шанували за його розум, доброту, дружні й ділові взаєностосунки, простоту у спілкуванні, уважність до людей.

НАШ ДИРЕКТОР ШКОЛИ

*Пироженко Олександр Петрович,
ветеран педагогічної праці*

У 1958р. я був направлений Тальнівським райвно (заврайвно Демчук І.Я.) на роботу в Кривоколінську семирічну школу учителем російської мови та літератури і фізвиховання.

Царюк А.В. працював тоді директором школи. Він радо зустрів мене й мою дружину Надію Савівну. Допоміг облаштуватися на квартирі, виділив паливо. Увесь час цікавився житловими умовами. Домігся, щоб сільська рада оплачувала господареві хати за найм квартири.

Андрій Васильович був енергійним, турбувався за навчальний заклад, за умови навчання в ньому учнів. Школа розміщувалася в панському будинку, класів не вистачало, тому вирішили добудувати до старого приміщення ще 3 класних кімнати.

У центрі села звели будинок. Андрій Васильович домігся перед сільською радою, і цю споруду передали школі. У ній навчалися 3 молодших класи, своїми силами педколектив під керівництвом Андрія Васильовича збудував шкільну майстерню, подбали й про матеріальне забезпечення.

Андрій Васильович сприяв, щоб при школі були й волейбольний та баскетбольний майданчики, бігові доріжки, яма для стрибків, турніки, драбина, канат, різні знаряддя. Царюк любив спорт. Часто грав з учнями у спортивні ігри. Волейбольна команда нашої школи стала чемпіоном в Уманському районі. Уперше ми запровадили гру в теніс. Андрій Васильович теж захоплювався цією грою. Зимом з ініціативи директора ми

проводили з учнями лижні походи в Піщанський хвойний ліс, до злиття Гірського та Гнилого Тікичів. Попереду завжди мчав Андрій Васильович, за ним - учні. Це були незабутні лижні прогулянки.

На столі в Андрія Васильовича лежав список учителів із вказаними датами народження, директор завжди вітав кожного з нас з іменинами. Був душею колективу. Любив гумор, знав багато анекдотів, жартів. Коли його запитували, де він служив в армії, жартома відповідав: «Я перебував у бронекопитних військах». Жартував і з приводу того, що все життя носив кулю під серцем: «Я на дев'ять грам важчий від своєї ваги».

Любив Андрій Васильович українську пісню, гарно співав. Улюбленою була про танкіста «На поле танки грохотали».

Царюк часто виступав з лекціями перед жителями села. Була ним запропонована практика: перед демонструванням кінофільму в сільському клубі обов'язково на 10-15 хв учителі читали лекції, проводили бесіди здебільшого на виховні теми.

Був активним читачем сільської бібліотеки. Любив читати історичні романи. Брав участь у читацьких тематичних вечорах, зустрічах з ветеранами війни.

Підтягнутий і красивий, Андрій Васильович подобався учням не лише своєю зовнішністю, а ще й розповідями про війну, про пережите.

Нелегко жилося в селі, та ще й після війни, але Царюк був великим оптимістом. Пропрацювавши кілька років учителем, став директором Кривоколінської школи.

Вивів наш навчальний заклад у ряд передових. Потім Андрія Васильовича забрали працювати в райком партії. Криві Коліна знають його як невтомного учителя, директора школи, патріота рідного села. Багато колишніх учнів згадують сьогодні теплими словами свого вчителя.

ЯК БАТЬКО

*Довгань Ніна Михайлівна,
учитель Тальнівської
загальноосвітньої школи №2 I-III
ступенів, відмінник освіти України*

Люди завжди пам'ятають високе й величне, що гідне подиву й варте наслідування. Вони оповивають згадками, цілими легендами тих, кого хочеться бачити завжди і скрізь поруч із собою як порадника, заступника, провидця.

Саме таким і був Андрій Васильович Царюк. Зараз про нього можна сказати, як про ласкавого батька, людського заступника, вірного друга – побратима, як про чудову людину. І хоч Андрій Васильович відійшов у той далекий світ, але він серед нас, він живий, бо став тією частинкою, яку можна назвати Людиною з великої літери.

Мені пощастило, що починала працювати у школі №2 м. Тального (колишня школа №4) під керівництвом директора Андрія Васильовича Царюка.

Я, ще зовсім юна, котра лише ступила на вчительську стежину, стояла при вході з іншими педагогами, коли відкривали в той час (у 1970р.) школу. Червону стрічку до входу перерізав Андрій Васильович. І отой маленький шматочок він, відрізавши, вирішив віддати комусь із учителів. Обвівши поглядом усіх, він вручив його мені. При цьому сказав: «Творіть, працюйте, за вами, молодими, – майбутнє цієї школи».

Ось так я й почала працювати в цій школі, яку очолив Царюк А.В.

Завжди рухливий, по-батьківськи розумний, веселий, жартівливий, він умів запалити іскорку в кожного, не насаджуючи своїх думок чи переконань.

Я пам'ятаю ту першу серпневу педраду, коли Андрій Васильович називав нас, молодих, поіменно й казав пророчі слова, щоб ми були патріотами школи, щоб завжди вчилися й навчали інших. Скільки поваги в усіх було до цього незвичайного Учителя! Коли кликав до себе в кабінет, то не боялися заходити, бо знали, що лише розумне слово почуєш, що підтримає директор, дасть пораду, як справжній товариш, і навчить, як вийти з тієї чи іншої ситуації.

Мабуть, не було такого дня, щоб він, як батько, кожного дня не обійшов школу, не зайшов у кожен клас, не спитав, як справи, як учні себе поводять, не поговорив з багатьма з них. Андрій Васильович був інтелігентною людиною. Повага до думки інших, уміння слухати й чути, чітко та коректно висловлювати свої думки і пропозиції – характерні риси його особистості.

Можна так багато розповідати про нашого Андрія Васильовича, бо ця людина заслуговує на велику повагу. Хочу сказати щире спасибі справжньому педагогу.

ДОВІРА, ВИМОГЛИВІСТЬ І ДУША КОМПАНІЇ...

*Каплюченко Лідія Іванівна,
ветеран педагогічної праці, учитель
Тальнівської школи № 2*

Світла, відкрита усмішка, приємний голос, внутрішня гідність і, особливо, притаманна талановитим людям, доступність. Таким запам'ятався всім нам, учителям Тальнівської школи № 4 (нинішня №2), Андрій Васильович Царюк - учитель, директор школи. Не кажу, колишній, бо вчитель колишній не буває. Вчитель завжди є вчитель, хоч він уже й не заходить у клас, не навчає дітей, бо заслужив уже відпочинок або й пішов у вічність.

Хочу виокремити ще й таку його рису - душа будь-якої компанії. З дітьми вів себе по-дитячому, з молоддю – наче тільки що йому виповнилося 25, з людьми поважного віку умів розділити їх погляди. Був вимогливим і довіряв людям. І коли Андрій Васильович пішов зі школи в районний відділ освіти, учителі відчували його відсутність. Не було поруч з нами людини, до якої ми всі могли звернутися по допомогу, та ще й не стало душі компанії.

Коли Авіценну запитали, яка дорога веде людину до щастя, цей стародавній філософ і лікар відповів: «Дорога до знань - вона має бути підметена букетами троянд, бо по ній ступатиме Вчитель»

Мені завжди хотілося перед Андрієм Васильовичем відкрити двері, щоб зайшов він у школу, бо знала й відчувала, що великий учитель тут потрібний. І ніби зараз чую, як він умів

обнадійливо сказати хлопцям – старшокласникам: «Ти здібний, працьовитий, розумний, тому обов'язково зможеш це зробити. Я вірю в тебе».

Ці слова вселяли віру в учнівські серця й сприяли тому, щоб справді було так, як сказав Андрій Васильович.

З ПАМ'ЯТТЮ В СЕРЦІ

*Кімлик Неля Іллівна,
ветеран педагогічної праці, відмінник
освіти України*

Його не стало зовсім недавно, прекрасного сина землі, який творив і жив в ім'я добра, щастя людей.

З Андрієм Васильовичем я познайомилася на серпневій учительській конференції, коли він працював на посаді завідуючого районним відділом освіти. Як зараз, бачу стрункого, підтягнутого, не по роках енергійного, жвавого, сивочолого, з надзвичайно виразними очима керівника освітян. Праця вчителя завжди була найважчою, бо кожний день серце і нерви рвалися, адже росли людину. Якщо працюєш серцем, розумом, ніколи не буде легко. Простого шляху Андрій Васильович і не шукав, адже характер довго гартував у хліборобській родині. Змалку знав ціну людської праці. Знаю його, як виваженого, мудрого, доброзичливого, з незлим почуттям гумору керівника.

Учителі – люди творчі, інтелектуальні, по відношенню до своєї професії трудоголіки, але одночасно й амбітні. Завідуючий ніколи не рубав з плеча, до кожного знаходив своє слово. Я працювала вчителем української мови та літератури у Піщанській ЗОШ I-II ступенів. Колектив невеликий, дружній, спокійний. Змінили директора - почалися чвари, конфлікти. Приїхав сам завідуючий, поговорив з директором, зібрав колектив. Щиро, подружньому, як у сімейному колі, з величезною відповідальністю керівника розібрався у всьому, порадив, як далі жити і працювати, щоб виконати своє професійне завдання – навчати й виховувати учнів. Говорив мало, але вагомо – про професійну честь, про відповідальність перед учнями, їхніми батьками, перед

державою. Виховував молодих учителів своїм ставленням до праці учителя, навчав працювати, розмовляти, шанувати один одного. Палкі, щирі слова, небайдужість до святого ділечка давали добрі результати. Учителі з пошаною говорили про свого керманича.

У рідне село Андрія Васильовича я прийшла працювати у 1980 році. Професія вчителя на селі публічна. Усі знають все про всіх. Вчителі, батьки, учні Андрія Васильовича Царюка розповідали про нього, як про незвичайну людину – Учителя від Бога.

Марія Никифорівна Реньгач, колишня учениця, говорила: «Всі учні дуже поважали Андрія Васильовича за вимогливість, справедливість, розуміння їхніх проблем. Післявоєнні роки страшні. Ще свіжі рани війни, голод, холод, ні зошитів, ні книжок. Більшість дітей – напівсироти, легко ранимі, опора матерів-трудівниць. Серцем тягнулися до колишнього воїна. Він став ідеалом для учнів, учителем для жителів села. З ним було дуже цікаво не тільки на уроках, а й у позаурочний час. Кожне спілкування з Андрієм Васильовичем – безцінний дарунок долі».

Надія Григорівна Костенко із захопленням розповідає: «Я учениця післявоєнних років. Усі пам'ятають про ті часи. Тяжко було дітям. Років пройшло чимало, але ніколи не забуду, як Андрій Васильович став директором, як у клас приносили кожному учневі склянку пряженого молока з булочкою. Як ми чекали цієї смакоти! Це ж турбота Андрія Васильовича, щоб ми жили, вчилися! Таке не забувається!».

Надія Василівна Реньгач, шанована жителька села, наш безвідмовний лікар (за професією фельдшер): «Такої людяності, доброти, справедливості, як у Андрія Васильовича, рідко зустрінеш. Ми гордилися нашим учителем і директором. Пройшли роки. Я вже бабуся, але до цього часу пам'ятаю й шаную цього чоловіка».

Говорити про Андрія Васильовича можна багато. Любов до людей, до праці, на мою думку, узяв у батьківській хаті. Односельці говорять, що син пішов у маму Оксану, такий же небайдужий, енергійний, щирий, вражав працелюбністю, силою волі.

Якось ми з Андрієм Васильовичем їхали чеснопільським автобусом. Зійшли на перехресному шляху й до села йшли разом.

Слово за слово, почали філософствувати про сенс життя, про працю вчителя, важку, невтомну, таку потрібну й непросту, бо з рук кожного Вчителя у широке життя йде Людина, щоб світ на крапельку став добрішим, щирішим. Андрій Васильович уже й не працював, хоча й не залишив громадської роботи, свого любимого хору ветеранів. Я розуміла біль його душі. Це ж сокіл вільно вперед летів, плив по бурхливій річці життя – і раптом зупинився у спокійній, затишній гавані. З болем у голосі Андрій Васильович говорив: «Життя таке коротке, тому я дуже спішив жити. Скільки зроблено! А думкою лечу далі, мрію тільки про роботу. Не вірю, що за плечима зима. А душа все співає, радіє життю. Я з тих, кому спокій тільки сниться».

Час невблаганний. Біжить, летить, а ми відходимо у вічність. Серце не хоче миритися, що ніколи не побачиш, не почувеш дорогу людину.

Осінь журавлиними «кру-кру» нагадує про швидкоплинне людське життя, про вічне – Пам'ять.

Ми, жителі с. Криві Коліна, повинні гордитися тим, що наша земля дала світові такого Вчителя.

ЙОГО ПОВАЖАЛИ, ЙОМУ ВІРИЛИ, ЗА НИМ ІШЛИ

*Терещук Іван Кіндратович,
директор Онопріївської середньої школи
1981-1997рр., керівник СТОВ
«Онопріївське»*

Андрій Васильович Царюк призначав мене директором школи в моє рідне село Онопріївку. Довго придивлявся, провів зі мною не одну бесіду й, кожен раз проводжаючи мене, тиснув руку, висловлював упевненість, що при наполегливості та старанності я зможу очолити цей гарний педагогічний колектив.

Скільки разів Андрій Васильович був потім у школі, розмовляв з учителями, учнями, підтримував мене, як міг!

Царюк як людина, як керівник ніколи не обурювався, не кричав, не стукав кулаком по столі. Це була мудра, висококультурна, достатньо самоорганізована, чесна, самовіддана особистість. Завжди задумане доводив до кінця, віддавав належне здібностям окремих директорів шкіл, бачив перспективу росту педагогічних колективів на чолі з талановитими лідерами. Він прекрасний співрозмовник, бувало, ловиш його кожне слово, прагнеш запам'ятати якнайбільше з почутого, береш на озброєння в практичній діяльності. І вже потім, коли я не працював в освіті, завжди з приємністю зустрічався з цим великим вчителем, і чергова розмова з ним ще раз підтверджувала думку: «Ось таким має бути педагог!».

Такі тільки приємні спогади.

ВСЬОМУ ХОТІВ У НЬОГО НАВЧИТИСЯ

*Ковальов Анатолій Костянтинівч,
директор Майданецької школи
1974-1983р. відмінник освіти
України, приватний підприємець.*

Є люди, від зустрічі і спілкування з якими залишається в тебе гарний настрій, прагнення працювати з більшою віддачею і, особливо, хоч чимось бути схожим на них.

Андрій Васильович Царюк довірив мені, молодому вчителю, стати директором спочатку Лащівської, а потім великої, яка була опорною в районі, – Майданецької.

Десять років роботи поспіль я бачив, що Царюк по життю є вчителем для всіх. За характером він лідер, інтелігентний, мав підвищену делікатність у ставленні до людей, був принциповим, багатим душею, небайдужим до навколишнього світу.

Вдача у нього завзята, непосидюча. А ще він був справжнім будівничим в освіті, володіючи ситуацією в освітянській галузі, використовуючи свої знання і досвід, Андрій Васильович навчав нас, молодих, впроваджувати в навчальний процес кабінетну систему навчання.

Часто він разом з нами, директорами шкіл, брав участь у виставках, освітніх конференціях, нарадах. Був добрим господарем. Турбувався про впорядкування шкіл, садіб, вирощування садів біля шкіл. Перед місцевою владою завжди на порядку дня ставив питання забезпечити вчителів житлом.

У кожної людини в житті є свої вчителі, одним з моїх уже в дорослому віці був Андрій Васильович Царюк.

БУДЕМО ВИМІРЮВАТИ ВЧИНКАМИ, А НЕ ЧАСОМ

*Скидан Валентина Іванівна,
учитель Зеленьківської школи,
ветеран педагогічної праці*

Окрім того, що я знала Андрія Васильовича, як заврайвно, бо ж навчаю дітей у Зеленьківській школі з 1959 року, знала його, як доброго друга мого дядька Пугача Олександра Сергійовича, який працював у школі завучем і вчителем історії.

Андрій Васильович, приїжджаючи у школу по справах, грав завжди з дядьком у шахи, пили по чарці, згадували свої фронтові дороги, особливо мені в пам'яті, як Олександр Сергійович згадував свій кавалерійський полк і кобилицю Іру. Андрій Васильович зі сміхом і жартами сприймав цю розповідь і розказував про свої нелегкі фронтові дороги. Любив, жартуючи казати, що німці танками, а ми пішки і добігли аж до Берліну...

До нього з великою повагою ставився наш шановний Ілля Сергійович Васильченко – голова колгоспу, Герой Соціалістичної Праці.

У 1967 році, на жовтневі свята, відкривалася наша новозбудована школа, і Царюк вручав символічний ключ до знань Андрієць Людмилі – відмінниці навчання. Вона стала вчителькою й працювала довгий час в Онопріївській школі.

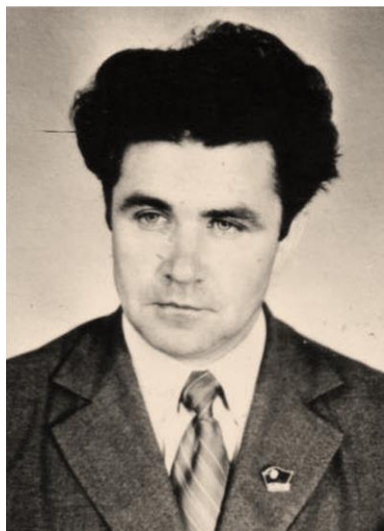
Зворушувало те, що коли Андрій Васильович приїжджав до нашого навчального закладу, приходив в учительську, з усіма вітався, кожного знав по імені, вів дружню бесіду, не було в нього пихатості, чванства, тобто таких рис, які бувають інколи в начальства. А ще володів дивовижною здатністю притягувати до

себе людей: кожного він помітить, до кожного обізветься, усміхнеться, пожартує. І люди відповідали Царюкові тим самим. Де б не був, ставав душею товариства. Був галантним із жінками, дивувало те, що при вітанні цілував руку. Рідко таке буває.

І все це просто, щиро, ненав'язливо. Певно, він і прийшов у цей світ, щоб стати Вчителем.

Від зустрічі з Андрієм Васильовичем було легко й добре на душі, хотілося працювати, інколи навіть проймала душу гордість, що саме освіту очолює така людина. Напевне, більшість нас запам'ятали його саме таким. Не забронзовілим начальником, а творцем освіти добра, зразком гуманного відношення до людей, симпатичним чоловіком і просто прекрасною людиною.

МУДРИЙ ПОРАДНИК

*Кващенко Іван Леонтійович,
ветеран педагогічної праці,
директор Мошурівської
середньої школи (1974-2001 рр),
відмінник освіти України*

Я знав Андрія Васильовича ще з початку сімдесятих років, коли працював директором Кобриновогребельської восьмирічної школи. Як завідуючий райвно, він регулярно відвідував наш заклад, ненав'язливо, коректно давав поради. Був завжди енергійний, бадьорий, толерантний, умів підтримати, допомогти. Особливу увагу Андрій Васильович звертав на зміцнення матеріальної бази школи, естетичного оформлення класів, коридорів, допомагав знайти контакт з керівниками села.

На початку 1974 року, будучи завідуючим райвно, Андрій Васильович запропонував мені очолити педколектив Мошурівської школи. Після деяких вагань я погодився і працював на цій посаді до 2001 року. Особливо запам'яталася мені підтримка Андрія Васильовича в цей період. З його допомогою вдалося встановити контакт з керівником колгоспу. Отож, за кошти господарства було обладнано навчальні кабінети, придбано ТЗН, зміцнено спортивну базу школи.

Андрій Васильович Царюк, як завідуючий райвно, багато разів возив нас, директорів шкіл, у кращі навчальні заклади області, зокрема в Сахнівську середню школу, директором якої тоді працював видатний педагог, новатор освіти Олександр Антонович Захаренко.

Андрій Васильович мав природний дар спілкування з людьми, умів дати дружню раду, але в той же час був вимогливим і принциповим. Завжди з людьми вітався першим,

без пихи, бундючності старшого, керівника. Перебуваючи вже на заслуженому відпочинку, виконував громадську роботу й закликав нас усіх до цього. Був життєрадісним, бадьорим, енергійним, постійно (під час зустрічей) цікавився моїми справами, особистим життям. Він був прикладом і для мене, і для всіх освітян, особливо поважав молодь, шанував ветеранів.

Враховуючи те, що А.В. Царюк зробив дуже багато для розвитку освіти в районі, пропоную увіковічнити його пам'ять, присвоївши одній із шкіл м. Тального чи району (наприклад школі №2) звання «Школа ім. А.В. Царюка» або відкрити меморіальну дошку на будівлі цієї школи.

ВЕЛИКОЇ ДУШІ ЛЮДИНА

*Сошинський Олег Іванович,
заслужений працівник культури*

Так розпорядилася доля, що познайомилися з Андрієм у 1937 році.

Того ж року він став навчатися у 8 класі Мошурівської середньої школи й наймав квартиру у моєї далекої рідні, бо в Кривих Колінах середньої школи не було. Зустрічі в родичів, у школі зблизили нас, хоч був старший. У наступні роки наші життєві й службові дороги часто йшли поряд, особливо останньої пори, коли ми співали в хорі ветеранів, у якому Андрій Васильович довгий час був старостою. Захоплювала його доброта, але при необхідності Царюк проявляв міцний характер. Вимогливий, настирливий у досягненні мети та готовий до компромісу. Але в принципових питаннях поступок від нього ніхто не чекав. Так, Андрій Васильович ще юнаком став членом Комуністичної партії, і до кінця життя ніякі соціальні та політичні зміни не змусили його відмовитися від своїх поглядів. Енергійний, щирий, відвертий, турботливий, життєрадісний, він завжди залишався взірцем для наслідування. А скільки ми з ним зіграли партій у шахи! У мене про Царюка залишилися найкращі спогади. Це була великої душі людина.

І тому, коли я проголошував слово до присутніх на урочистостях з нагоди відкриття меморіальної дошки в пам'ять Андрія Васильовича Царюка в Тальнівській школі №2, то з великим натхненням проспівав слова пісні-заклику:

Поклонимся великим тем годам,
Тем славным командирам и бойцам,
И маршалам страны и рядовым,
Поклонимся и мертвым и живым!

Всем тем, которых забывать нельзя
Поклонимся, поклонимся, друзья!
Всем миром, всем народом,
Всей землей
Поклонимся за тот Великий Бой!

ПОДВИЖНИК, ЯКОГО НЕ ЗАБУДУТЬ

*Білозор Василь Васильович,
голова районної ради ветеранів
війни та праці*

Ніхто і сумнівів не мав, коли створювалася районна організація ветеранів, що її головою буде Андрій Васильович Царюк.

Упродовж шести років (1987-1993) він, починаючи з чистого аркуша, зібрав списки й дані про кожного ветерана Великої Вітчизняної війни в районі. Спільно з органами місцевої влади переймався турботами про кожного з них, про їх проблеми, соціально-правовий захист. Царюк знав кожного ветерана війни та праці. Особливу увагу приділяв інвалідам, хворим, людям похилого віку, вдовам фронтовиків. Старався особисто спілкуватися з ними, при потребі обов'язково відвідував.

У 1993 році Андрій Васильович передав головування ветеранською організацією Андрію Макаровичу Ярошенку, а сам став головою ветеранів педагогічної праці, до 2005 року був членом президії районної ради ветеранів.

Він був першим помічником Андрія Трохимовича Коваленка, коли той працював у військкоматі над створенням Книги Пам'яті України. Разом з Андрієм Макаровичем Ярошенком вони дуже вболівали за цю справу, і їхня причетність до неї увінчалася успіхом.

П'ятий том цієї потрібної і величної Книги вмістив матеріали про наших земляків, що полягли на полі бою Великої Вітчизняної війни, тут списки воїнів трьох районів (м.Умань,

Уманський, Катеринопільський, Тальнівський райони). Книга вийшла у світ у 1996 році.

А скільки себе віддавав він хору ветеранів, недаремно всі хористи називали його Батьком!

Андрій Васильович займав активну позицію по збереженню правди й пам'яті про Велику Вітчизняну війну 1941-1945 років. Часто виступав у школах району, по місцевому радіо і телебаченню, на урочистих мітингах. Останній його виступ біля Монумента Слави в м.Тальне на День Перемоги був у 2009 році, закінчив ветеран свій виступ словами Бориса Олійника:

*Брати, наші сестри й дружини,
Сини наші вірні,
У тиші оцій, коли чутно,
Як сходить пшениця,
Говорим вам Слово
І віщо вдивляємось в лиця:
В одвічному ритмі за травнем
Прийде знову літо
Тож хай випадає всім вам досягти і долюбити...*

ОДЕРЖИМИЙ СПРАВОЮ

*Цимбал Алла Прокопівна,
вчитель світової літератури,
Кобринівської середньої школи,
ветеран педагогічної праці.*

Я бачила Андрія Васильовича в різних ситуаціях...

На освітянській конференції за трибуною з папкою, надзвичайно емоційною й переконливою промовою, що не лишала нікого байдужим у залі, примушувала вслухатися в кожне слово, у кожну цифру, переповнитися його одержимістю справою.

У нашій школі, стурбованого, зацікавленого, з розумною порадою, необразливою критикою, веселим жартом.

На сцені районного Будинку культури з хором ветеранів, життєрадісного, з іскрометними виступами, улюбленцем публіки.

У кабінеті завідуючого, куди завжди заходили без остраху, з надією на розуміння й допомогу. Андрій Васильович підведеться з місця, вийде назустріч, подасть руку, посадить, вислухає, порадить, підтримає, ніби на крилах повертаєшся додому.

У нас удома, такого простого, зрозумілого, близького.

Випадково на вулиці, веселого, молодого. Царюк був молодий душею, і це відбивалося у його зовнішності.

Моя мама, Феоктистова Олександра Петрівна (нині покійна), була директором школи й дуже тісно співпрацювала з Андрієм Васильовичем, бо на її долю випало будівництво Кобринівської середньої школи. Вона дуже тепло відгукувалася про нього як про мудрого, вимогливого, справедливого й об'єктивного керівника та професіонала, чуйну, з великим і добрим серцем людину.

Він часто приїздив на будівництво школи, переймався його проблемами, давав поради, підтримував, допомагав, щиро радів завершенню, був на святі відкриття нової школи (1975).

У моїй пам'яті Андрій Васильович назавжди залишиться чуйним, уважним, веселим, життєрадісним, з прекрасним почуттям гумору, розумним керівником, справжнім життєлюбом, який цінує кожна його мить буття, намагається наповнити змістом, залишити суттєвий слід. Він був різносторонньою, світлою людиною, і пам'ять про нього добра і світла.

На останок хочу поділитися своїми роздумами про цінність життя, його непередбачуваність.

Роздуми

Життя – таємниця...
Чудова? Зловісна?
Дарована Богом?
Чи зорями писана?

Життя – лише мить,
Яскравий спалах.
Несе тобі успіх,
Дарує славу.

Підносить в високість
На крилах кохання
І скине в безодню
розчарування,
Солодкими мріями
Тебе огорне, а потім занурить
В безнадію чорну.

Життя – лише крапля
В безмежжі вічності,
Цінуй можливість
Цієї близькості.

Життя, ніби казка
Одне, неповторне
Писане зорями,
чи Богом дароване.

Життя бережи,
кожну хвилину.
Життям дорожи
Без вагань, безупину.

Бо життя – лише мить...
Яскравий спалах...

ВІН БУВ ВЕЛИКОЮ ЛЮДИНОЮ!

*Пешкова Лідія Михайлівна,
ветеран педагогічної праці, учитель,
відмінник народної освіти України.*

Як світло погаслої зорі, іде тепло спогадів про незабутню людину – Андрія Васильовича Царюка.

Скільки оптимізму, душевності, щедрості, неперевершеної життєрадісної сили було в цій людині.

Спілкування з Андрієм Васильовичем завжди приносило задоволення: чи то в справі, чи то у якійсь буденній розмові.

Скільки доброти випромінювали його очі, та разом з тим він був дуже вимогливим. З ним не можна було працювати будь-як: хотілося виконати доручену справу якнайкраще.

Багато років ми попрацювали поряд. Особливо запам'яталися ті, коли Андрій Васильович був начальником піонерського табору «Світанок» у Тальнівському районі, а я - його замісником з виховної роботи. Скільки він сил докладав, аби організувати не просто відпочинок, а принести дітям радість. Як тільки на спортивному майданчику з'являвся Андрій Васильович, весь табір – біля нього. І м'яча ганяє, й у волейбол грає: чути жарти, сміх, завжди мав цукерки, щоб пригостити дітей.

Де б не працював Царюк А.В., у якому б колективі не був, він завжди вносив яскраву іскорку неповторності життя.

Справжній учитель не сковував ініціативи, не втручався, коли цього не потрібно було, давав можливість розкрити свій талант.

Особливо дорога, думаю, риса вдачі Андрія Васильовича – це повага до людини, до її праці, бажання і вміння допомогти.

Царюк словом і ділом міг підтримати в найскрутніших обставинах, у найважчу хвилину.

Боляче, коли закінчується земне життя таких сонцесяйних людей, воїнів, оборонців, як Андрій Васильович. Та в наших серцях, думках, справах він залишився живим! У червоних маках, у пшеничному колоску, напоєному його кров'ю на полі бою за рідну землю, він вічний!

СПОГАД ПРО ПРЕКРАСНУ ЛЮДИНУ, КОЛЕГУ І СУСІДА

*Григоренко Ольга Лук'янівна,
учитель, ветеран педагогічної праці*

Царюка Андрія Васильовича я знала з кінця шістдесятих років минулого століття. У той час я працювала вчителем і вихователем дітей у Тальнівській школі-інтернаті. Мій чоловік, Григоренко Іван Ерастович, був директором цієї установи. Тож наші шляхи з Андрієм Васильовичем не перетиналися. Він працював у райкомі партії, а я не була її членом і навіть, як Царюк став завідувачем районного відділу освіти, безпосередніх службових стосунків у нас не було.

Андрій Васильович, секретар райкому партії, та Григоренко Іван Ерастович, директор школи, тісно співпрацювали, тому, невдовзі, коли ми стали сусідами, то зустрічалися за щедрим українським столом.

Річ у тім, що разом зі мною в одному класі впродовж багатьох років працювала вихователем прекрасна жінка, учителька Марія Дмитрівна Полякова. Не зважаючи на те, що вона була старша від мене на 17 років, ми з нею подружились, і ця дружба тривала до того часу, доки Марія Дмитрівна не відійшла у вічність. А чоловік Марії Дмитрівни, Поляков Олексій Дмитрович, був директором Тальнівської восьмирічної школи №2 (заводська школа). Наші родини поєднували спільні інтереси, і ми стали дружити сім'ями. Тут і познайомилися ще ближче з Царюками, Олександрою Нестерівною та Андрієм Васильовичем.

Я хочу розповісти про довготривалу, щирю дружбу Андрія Васильовича Царюка і Олексія Дмитровича Полякова.

Почалась вона в далекому післявоєнному 1948 році. Обидва молоді хлопці, фронтовики. Андрій Васильович народився й зростав в Україні, у с. Криві Коліна, а Олексій Дмитрович – росіянин, народився в багатодітній сім'ї (10 дітей) в Рязанській області. У 1939 Олексій Дмитрович пішов на військову службу, де й застала його війна. На фронті був зв'язківцем. Це була дуже відповідальна служба - весь час на передовій.

Марія Дмитрівна родом з Чеснополя, оскільки до війни вона закінчила медичне училище, теж була призвана в армію. Отак на фронті зустрілися Він і Вона, закохалися й разом чекали закінчення війни.

Навесні 1945 р. Марія Дмитрівна повернулася додому, у рідне село, народжувати сина Валентина. Тривога багато: чи залишиться в живих його батько, чи прийде до коханої, чи побачить свого сина?..

Але, слава Богу, після Перемоги Олексій Дмитрович в орденах і медалях приїхав у с.Чеснопіль до своєї дружини. І почалося щасливе життя молододі родини.

У цей же час повернувся із фронтових доріг, молодший на 5 років, бравий танкіст, Андрій Васильович Царюк. Він одружується з подругою Марії Дмитрівни, чеснопільчанкою Олександрою Нестерівною.

Дві сім'ї стали дружити. І це почуття вони пронесли через усе своє подальше життя, а це більше 50-ти років, до смерті Полякових.

Треба сказати, що то були дві неординарні, дуже цікаві сім'ї. Після війни й чоловіки, і жінки здобули педагогічну освіту, стали працювати в навчальних закладах. Андрій Васильович – директором Кривоколінської школи, там учителювали й Полякови. Коли Царюк пішов працювати в райком партії, Олексій Дмитрович очолив Кривоколінську школу, а пізніше став директором Тальнівської№2, де й працював до її закриття. Звідти й пішов на пенсію.

Ці чоловіки були чимось схожі один на одного: обидва вродливі, з армійською виправкою, дотепні, веселі, з розвиненим почуттям гумору, мали гарні голоси й чудово співали. Співали і їхні дружини, особливо гарний голос мала Олександра Нестерівна.

Й ось, коли наші сім'ї збиралися за гостинним столом, лунали сміх, пісні, спогади про війну, жарти, анекдоти. Гості засиджувалися далеко за північ. Якщо зморювалися співати, хотілося відпочити, сідали грати в шахи, Андрій Васильович любив цю гру.

Не знаю чому, але мені найбільш сподобалась одна його розповідь про можливості людського організму в певних стресових ситуаціях. Він казав: «Я сам дивуюсь тому, що під час війни солдати годинами лежали на снігу й морозі, не дуже тепло одягнуті, у звичайних шинелях - не хворіли. А зараз дмухне вітерець, прохололи ноги – і вже грип».

Ось недавно я зустрічалась із внучкою Олексія Дмитрович, Наталею Валентинівною, педагогом. Згадували ті застілля, коли вона була ще дитиною. Казала, що дуже любила, коли до них приходив Андрій Васильович, любила його слухати і сердилась, коли чоловіка хтось перебивав.

Ось такі були ці двоє друзів, Царюк і Поляков. Такі козаки не могли не подібати жінкам. Та обидва були досить уважними до своїх дружин, слухались їх і беззаперечно виконували їхні забаганки, старалися приділити їм найбільше уваги.

У сім'ях ніколи не було сварок, удома вони поступалися дружинам у всьому, були турботливими чоловіками і зразковими батьками. Олексій Дмитрович розмовляв своїм милим суржиком, так і не навчившись спілкуватися українською. Андрій Васильович часто сміявся з нього, примушував сказати «паляниця». За столом вони часто сперечалися, але ніколи не сварилися. Так було і в їхніх сім'ях.

Якось мені Олексій Дмитрович сказав: «А що я зроблю, як я такий: люблю Марію і подобаються мені й інші жінки».

Андрій Васильович і Олексій Дмитрович, після виходу на пенсію, були активними учасниками хору ветеранів, у Олексія Дмитровича був сильний тенор, у хорі він був виводчиком. На хор обоє ходили до останнього. Дружба двох фронтників, двох чудових педагогів і просто добрих людей була просто зразковою. Олексій Дмитрович помер в 1999 році, а Марія Дмитрівна - у 2000р. Сім'я Полякових освітянська. Син Валентин теж був вчителем, викладав фізкультуру на Донбасі, внучка Наталя – викладач у Луганську, правнучка Оля – вихователь дитячого садочка.

А десь з 1980 року ми з Царюками стали сусідами й продовжували дружбу родинами, правда недовго. Мій Іван Ерастович тяжко захворів і помер у 1984 році, а потім пішли з життя Олексій Дмитрович, Марія Дмитрівна, Олександра Нестерівна Царюк. Світла пам'ять їм!

Андрій Васильович після смерті дружини сам вів домашнє господарство, вирощував квіти, доглядав садок. Пишався своїми розкішними трояндами, дуже любив сальвії, бо захоплювалась ними його покійна дружинонька. Іноді запрошував нас, жінок-сусідок, прийти подивитись на його квіти. Вони були прекрасні!

Усі ми пам'ятаємо Андрія Васильовича бадьорим, з легкою швидкою ходою.

Якось зустрічала його на території коледжу (він ішов з лісу своїм гарним карбованим кроком) та й запитую його:

- Куди ж це ви, сусіде, так швидко?
- Боюсь, щоб не впасти.

Обоє сміємося. У той час про «щоб не впасти» мови не могло бути. Любив пожартувати й для того знаходив будь-який привід. Наприклад, я працюю в себе у дворі, а він іде в місто, зупиняється й питає:

- Ольго Лук'янівно, чули новину?

Я – вся увага. Мало ходжу, мало спілкуюсь, а тут така нагода – почути новину від самого Андрія Васильовича. А він:

- Сьогодні такий гарний день, та ще й п'ятниця.

От і розвеселили свої душі.

Або ще такий випадок: їде мій онук, учень 7 чи 8 класу на велосипеді

Назустріч – Царюк. І таким схвильованим голосом, махаючи рукою, гукає:

- Стій! Стій! Стій!

Той зупиняється, а Андрій Васильович каже:

- У тебе переднє колесо крутиться!

Обоє регочуть. І подібних прикладів можна навести безліч.

На одній з репетицій хору йому стало зле, друзі відвезли його в лікарню, і час невблаганно почав працювати на гірше. Останніх три роки свого життя Андрій Васильович тяжко хворів. Доглядав його син Григорій. Дуже переживала за нього донечка Таміла, але шкода, не могла бути постійно з ним, бо ж проживає і працює лікарем у Москві.

Тому діти змушені були запросити для догляду за хворим батьком добру жінку, медсестру за фахом - Юлю. Вона не знала Андрія Васильовича таким, яким знали його ми. Ставилася до нього з великою повагою, була турботливою і чуйною. Андрій Васильович відчував це і навіть у такому стані намагався жартувати з нею.

Андрій Васильович прожив 90 років. Залишив після себе світлу пам'ять, приємні спогади про відданість людям, посмішку, бадьору ходу, гарну пісню, дотепний гумор. Вічна слава Вам, дорогий друже!

ДІДУСЬ АНДРУША

*Михайлова Оксана,
онука Ганни Василівни Олійник,
сестри Андрія Васильовича Царюка*

При всій повазі до досягнень Андрія Васильовича Царюка на фронті, в освітянських боях та на громадському поприщі, я пам'ятаю цю людину як «дідуся Андрушу». Андруша – так, спрощено, дещо по-розмовному і не літературною українською звала свого брата моя бабуся. Так його запам'ятали і ми, онуки.

Якщо колись треба було пояснити незнайомій людині, хто я, звідки, чийого роду, то Андрій Васильович був для мене другою (усе ж першою є мати) в Тальнівському районі людиною, завдяки імені якої я легко робила це. Він із тієї категорії членів родини, якими пишаються щонайменше чотири останні покоління. Тому для мене він завжди був не повністю збагненим, навіть повним таємницю.

Завжди серйозний погляд, упевнена, неприхована військова хода під час зустрічі, розмови змінюється жартівливими словами про життя. Андрій Васильович першим простягав руку для привітання дітям, чим часто спантеличував нас. А на стратегічні питання відповідав жартами: «Дитя, іду в містечко, подивлюся, може, щось десь не так лежить». І випадкова розмова з ним завжди була по суті, нетривала, як то буває із старшими людьми. Він чудово розумів своїх онуків та їхніх ровесників і завжди самокритично цитував радянську пісню «Молодим – везде у нас дорога, старикам – везде у нас почет». А потім казав: «Будь здоров!» і йшов далі у своїх «почетних» справах.

Був у його родини і свій ритуал, який тепер однозначно втрачений. Щороку, 9 Травня, незалежно від планів (хто ще садив

картоплю, хто збирався на шашлики з друзями, хто був у від'їздах) усі рідні йшли на гостини до дідуся Андруші. Там за щедрим на наїдки столом збиралися багаті душею люди. Донька з дітьми їхала з Росії, син зі своїми – з Білорусі, приходили обов'язково і ми. Чоловіки пили по чарці і поглядали в кінець столу, де поважно і скромно сидів дідусь Андруша і не пас у цьому ділі задніх. І коли мій батько з чоловіками вже не зовсім зв'язно затилювали пісню, дідусь Андруша ще жваво розповідав свої бувальщини. Складно зрозуміти збоку, але ці посиденьки – це була не данина, не обов'язок. А одна з тих традицій, які й тримають родину вкупі.

Дім дідуся Андруші завжди був обкутаний виноградом і обсаджений квітами. І коли на свято Першого дзвоника ми, діти, хотіли йти не з айстрами чи чорнобривцями, а з елітними трояндами, то знаходили їх у дворі Андрія Васильовича. А рецепт «винця», яким не боялися пригощати навіть найменших, «для здоров'я» так би мовити, знав тільки дідусь Андруша. А ще в його домі є кімната-бібліотека, у якій я в силу своєї тодішньої несвідомості не прочитала жодної книги, але яка, мабуть, завжди вражала кожного, хто її бачив.

Дідусь Андруша багато років прожив сам, але не самотнім. Ці традиційні дзвінки вихідного дня від рідних, ледь не за графіком ... З Москви, Мінська, Черкас, Кривих Колін... І такі різні люди... Очільники району, міста, всілякі начальники, які часом просто віддавали данину значущій людині, почесному мешканцю Тального. Але дуже багато простих, добрих і рідних людей тягнулися до нього.

Ніхто не пам'ятає людей при хворобі, у слабкості. Ми блокуємо все сумне про рідних. Їх завжди згадують бадьорими, веселими, зі своїми звичками, які ніколи ні в кому не повторяться. Таким і ми запам'ятали дідуся Андрушу. Старші знають більше, але менші запам'ятали його таким.

ЦЕ ПОТРІБНО НЕ МЕРТВИМ, ЦЕ ПОТРІБНО ЖИВИМ

*Мельник Леонід Дмитрович,
тальнівський поет, син подружньої пари
вчителів Мельників
з Кривоколінської школи,
друг Андрія Васильовича Царюка*

ТАНКІСТ

I

Свастика, фашисти, самураї,
Мов похмуре відлуння епох...
Горить-пала до небокраю,
Та з нами — Правда, Україна й Бог!

II

Від вибухів земля, мов розкололась,
Хрестами чорними розвіявсь дим...
На все, чим жили ми, за що боролись,
— Націлівсь Гітлер оком хижим, злим...
Комбінезони, шлеми і погони,
Струнких курсантів строгий ряд.
Навчальні стрільби, танки, полігони,—
На них чекали Курськ та Сталінград.
Я ж в “пед” хотів — вчителювати! —
Стрілець-радист замисливсь на хвилину,
А на війні людей треба вбивати,—
Хоч то і ворог — та все ж жива людина...

III

Ввійшли в село... Ввірвались з боєм.
Як глянув... Господи, де сил узять?
Де поодинці, де по двоє й троє,
Жінки та діти страчені лежать.
Які ж то люди?! — Іроди! Фашисти!!!

Кого жалить! Це ж, хлопці, звірина...
Серця стискались в молодих танкістів,
В чуби впліталась рання сивина...

IV

Обов'язок солдата — захищати!
Та у солдата теж душа болить...
Грізна зброя — танк на коліщатах,
Та й він в вогні і плавиться, й горить.
Солдат же мусить витримати пекло.
Ну, а життя? Кому, як повезе...
На всіх фронтах бив ворога запекло,
Та він, мов гад, усе повзе й повзе.
Куди не глянь — земля, мов кладовище,
Хрести, могили, плач на попелищах...
Бо хто ж не зна про Бабин Яр
й Хатинь!
Не взмозі те забути часу плин...
Та йдуть бої — вогонь у груди й спину.
Стискають руки міцно кулемет...
Стривай, солдате! Відпочинь хвилину.
Четвертий рік твій танк іде вперед!
Побережися, не спіткнись об кулю,
Вже досить крові й смерті навмання...
Хіба була солдата в тім вина?!
Та все ж дійшла молитва і до Бога,—
Скінчилася нелегка та дорога.
Скінчилася проклята та війна!

V

Тепер вже можна в “пед” —
вчителювати!
І небо чисте, й хмари, ніби, з вати.
І купол Палацу блищить, мов булава.
Та... сива-сива у танкіста голова.
Сьогодні кажуть: - То було жорстоко!
Та воєн добреньких, без крові, не бува...
Й співа танкіст і гарний, й кароокий:
— Реве та стогне Дніпр широкий.
Мов біль та тугу з серця вилива...

Реквієм

«Розпрягайте, хлопці, коні,
Та й лягайте спочивать.»
Спочив солдат - схололи скроні,
Притих в журбі вишневий сад.
Один за одним йдуть додому,
Туди, де тиша й благодать...
Ні вороному, ні гнідому
Коневі їх вже не догнать.
Вбоях дочасу посивілі,
Земного щастя ковалі,
Вони і справді ніби білі
В осіннім небі журавлі.

Та то летять лиш їхні душі.
Запам'ятай їх, поклонись...
Хай вітер з півдня очі сушить,
А ти дивись услід, дивись.
Мов важку ношу думай думу:
- Це ж скільки треба пережити?
Щоб серед диму, крові й грому
До дня прийдешнього дожить!..
З них мало хто в село вернувся,
Віддавши молодість війні...
В тумани обрій огорнувся,
І згасло сонце у вікні.
І тільки зорі в відрах світять,
Та вітер хмари розганя...
...Біля криниці стрічка й квіти,
Де напував козак коня.

P.S.«Розпрягайте, хлопці, коні» - одна з улюблених пісень Андрія Васильовича, яку він співав товаришам у перервах між боями, коли на танку Т-34 воював з німецько-фашистськими загарбниками.

НАШ ГОЛОВНИЙ ТАНКІСТ

*Островський Віталій Миколайович,
ветеран II Гвардійської
Червонопрапорної танкової армії*

Познайомився я з Андрієм Васильовичем Царюком ще в далекому 1986 році, коли він працював директором піонерського табору “Світанок”. Доводилося мені бачити, як він ходив з дітьми в похід, як допомагав їм в обладнанні загонових майданчиків, часто бачив, як він справно воротарював під час футбольних матчів. З появою Царюка на дитячому майданчику все оживало, дарма, що за його плечима вже була осінь.

Ми з Андрієм Васильовичем у 2003 році стали ініціаторами створення побратимства танкістів усіх поколінь. Свято танкістів відзначалося завжди в другу неділю вересня. Нашу ініціативу пізніше підтримала районна влада. Танкісти всіх поколінь збиралися, клали квіти на пагорбі Слави та до танка, що височіє на підвищенні дороги, при в'їзді в Тальне, хвилиною мовчання вшановували полеглих, а потім - концерт з виступом хору ветеранів війни і праці.

Як зараз бачу, як Андрій Васильович, сидячи вже в колі друзів, розповідав нам про фронтові дороги, бойові випробування, поранення, бо ж і сам був танкістом. Й особливо, як доля подарувала йому життя вдруге. Ми, молодші танкісти, називали його «наш головний танкіст». Хіба можна залишитись байдужим до ось такого епізоду?

1943 рік. Північний Кавказ. Важке поранення вдруге, після великого обмороження відправляють у госпіталь важкопоранених, але Андрій Васильович бачив, що було багато таких, що не могли рухатися, а транспорту мало. Вирішив не

займати місце в санітарному автомобілі, а добиратися самостійно. Куля в спині діставала до серця, біль нестерпний. Три доби добирався пішки до госпіталю. Хірург прийняв рішення кулю не видаляти, бо була ймовірність під час проведення операції пошкодити центральну нервову систему. Лікувався, у госпіталі познайомився з офіцером-танкістом, який запропонував пройти підготовку в навчальному танковому полку за спеціальністю стрілець – радист.

Так сержант Царюк став танкістом, членом екіпажу танка Т-34. Визволяв Білорусь, Польщу, Німеччину, далі Берлін... Дуже важкі кровопролитні бої на підступах до столиці.

Як розповів бувалий солдат, на війні часто доля, просто випадковість, а не лише хоробрість рятувала від смерті.

Запам'яталась мені розповідь, як колона Т-34 зупинилась в одному з містечок у передмісті Берліна. Пролунав наказ із танків без особливої необхідності не виходити, бо була небезпека загинути від кулі снайпера. Щоб оглянути праву сторону ходової частини Т-34, командир дозволив Царюку вийти із машини. По узбіччю зробив кілька кроків, а ззаду пролунав дуже потужний вибух. Його три товариші, члени екіпажу вискочили із танка, по одягу стікала солярка, але пожежі не було... Просто диво, всі залишилися живими. Це із горища вистрелив “Фаустник”. Боєприпас влучив у лобову броню, у місці, де знаходився стрілець-радист Царюк. Її шматок розміром близько 40х40см лежав на сидінні танкіста, а поряд бак на 80 літрів пального рознесло від вибуху. Усе залите дизельним паливом. Танк не загорівся. Везіння, доля чи воля Господня врятувала їх усіх. Увечері біля танка зібрався майже весь підрозділ, а таке бувало не часто. Потім наш танкіст отримав ще одне поранення, а через два тижні – Перемога.

Пам'ятаю, як Андрій Васильович розповів ще й такий епізод. В одному із боїв його танк вийшов на зенітну батарею військ СС. Лише вміння та героїзм механіка – водія врятував екіпаж від смерті. Під градом снарядів той вивів машину батареї в тил. Вогнем із гармати, кулемета та гусеницями батарея була знищена, а танк, що отримав тоді більше 30 попадань і вм'ятин на броні, – уцілів. Командування представило весь екіпаж до дуже високих нагород. Вище командування вирішило так: в усіх танкістів на той час були ордени, а чотири герої в одному екіпажі

- це розкіш. Та головне – Перемога близько. Був початок квітня 1945 року.

Усього Царюк Андрій Васильович знаходився в армії 6 років. Із них 4 – на війні. Було йому всього 23 роки, а позаду стільки випробувань! Який бойовий і життєвий досвід! Ордени, медалі, отриманні за бойові дії! Та основна нагорода – завойований у цій страшній війні мир, можливість жити й творити на благо своєї Батьківщини.

Бувалий танкіст повторював: «Час на війні - це щось таке, що йде зовсім по-іншому. Він не вимірюється ані годинником, ані календарем, а життям твоїх товаришів, зрештою, він вимірюється твоїм життям».

УЧИТЕЛЬ ДО КІНЦЯ ЖИТТЯ

*Пулеєв Григорій Максимович,
перший секретар Тальнівського
райкому комуністичної партії
України з 2010 року.*

Андрій Васильович Царюк через усе життя гордо і з честю проніс високе звання комуніста. Для нього всі справи були важливими. Порядність і відкритість душі, як магнітом, притягували до нього однодумців. Батьківською теплотою він завжди допомагав віднайти шлях тим, хто втрачав орієнтир життя. Часто вживав вислів: «Зірок з неба не знімеш, а попробуй запалити зірку сам. У його промовах завжди звучали слова:

«1418 днів і ночей жорстоких боїв привели до Перемоги радянський народ. Минають десятиліття, а скорботні тіні загиблих на фронтах, закатованих, страчених, спалених живцем людей будять нашу совість: будьмо пильними. Кажуть, що вчені підраховали, що щоб вшанувати пам'ять кожного загиблого Хвилиною мовчання, то треба було б мовчати 38 років».

Знав Андрій Васильович про війну багато поезій, ось ці рядки читав з особливою тривогою:

И будет так, неотвратимо будет.
На сцену выйдет в орденах старик –
Последний на планете фронтовик...
И перед ним в порыве встанут люди...
И голосом спокойным и усталым
Солдат бывалый поведет рассказ,
Как Землю эту вырвал у металла,
Как это Солнце сохранил для нас...
И парни будут очень удивляться,

Девчонки будут горестно вздыхать:
«Как это можно умереть в семнадцать?
Как можно маму в годик потерять?!
И он уйдет – свидетель битвы грозной,
С букетом роз и маков полевых...
Запоминайте их - пока не поздно!!!
Пока они живут среди живых...

Я завжди пишався здобутками цієї напрочуд трудолюбивої людини, а його патріотизм і запальні слова запали в душу назавжди, викликаючи гордість і велику вдячність долі, що надала можливість жити поряд з Андрієм Васильовичем і боротися за високі ідеали буття. Він мав поважний вік, але працював, кажучи, що у вчителя відставки немає, він залишається в строю до кінця життя.

Ми, гордимось тим, що Тальнівщина мала такого громадянина, такого патріота, як Андрій Васильович Царюк.

МАВ ЩАСТЯ СПІЛКУВАТИСЯ З ЧУДОВОЮ ЛЮДИНОЮ

*Добріян Ігор Михайлович,
ветеран праці, учасник хору ветеранів.*

Мені здається часом, що солдати,
Які не повернулися з боїв
Й на землю крові пролили багато,
Перетворилися на білих журавлів

Расул Гамзатов

Андрія Васильовича Царюка знав давно, як батька свого доброго знайомого Григорія, а пізніше, як секретаря райкому партії, з яким доводилося спілкуватися займаючись громадською діяльністю. Із захопленням зустрів перший виступ хору ветеранів війни. Я ж не ветеран війни і у цьому хорі ще не мав честі співати.

Проте, невдовзі прийшов час і Андрій Васильович запросив мене в хор ветеранів війни та праці. І я почав з ним спілкуватися частіше, тоді зрозумів, що ця людина заслуговує великої поваги, бо в ній прекрасно поєднувалися такі риси, як надзвичайна простота, людяність і витончена шляхетність. Про людей, з таким характером, фронтовики говорили, що з ними не страшно йти в бій.

У наших приватних розмовах за кухлем пива, чи склянкою чаю, він на моє прохання розповідав усім нам про фронтові пригоди, про біль втрат друзів, про неймовірні труднощі воєнних днів і ночей, любив співати фронтові пісні і пісню «Журавлі»

Перед початком концертів Андрій Васильович часто ділився своїми спогадами з глядачами. Але то були не ті спогади, про які він розповідав мені особисто. То були спогади скоріше історика, ніж солдата-фронтовика. Я запропонував йому розповідати при зустрічах з глядачами на концертах більше спогадів про звичайні солдатські будні. Андрій Васильович ніколи не ображався, якщо йому зробиш якесь зауваження чи побажання.

Коли ми готувалися відзначати 25-ти річний ювілей хору ветеранів війни та праці, я написав історію створення хору в якій жартував над трьома Андріями, котрі, започаткували цей колектив. Зокрема, я розповів там, що три Андрії – Царюк, Коваленко та Ярошенко, зібралися після роботи в кабінеті одного з них, пом'янувши загиблих фронтових друзів, тихенько заспівали, а коли до кабінету зненацька зайшов «перший», вони повідомили, що створили хор ветеранів. Вислухавши мою «історію», Андрій Васильович розсміявся і погодився на її виконання. Двох Андріїв вже не було в живих.

Доки був живий Андрій Трохимович Коваленко, Царюк завжди підкреслював, що він тільки замісник старости хору, хоч всі добре знали, що Коваленко тяжко хворий і до хору вже не повернеться.

Багато чого в поведінці Андрія Васильовича було варте наслідування, це і бездоганна військова виправка, вміння стримувати себе в надзвичайних ситуаціях, вимогливість до себе і до товаришів щодо поведінки, одягу, тощо.

А його щирість і щедрість не знала меж. Він завжди намагався першим розрахуватися за обіди, сніданки чи вечері. Ми не чули ніколи скарги на труднощі в його житті, хоча знали, що вони в нього були ще й немалі. Це був справжній фронтовик і **ЛЮДИНА!**

Я дуже радий, що мав щастя спілкуватися і мати дружні стосунки з такою чудовою людиною, як Андрій Васильович Царюк.

ЙОГО УРОКИ ПРОХОДИЛИ КРІЗЬ СЕРЦЕ

*Цимбал Олег Іванович,
директор Білашківської ЗОШ І-ІІІ ст.
Тальнівської районної ради*

Живе музикант у акордах,
Які на концерті зіграв,
Спортсмен видатний у рекордах,
Хірург – в тих, кого врятував,
Художник живе у картинах,
Живе астроном у зірках...
А вчитель, він, мабуть, єдиний –
У наших серцях і думках.

Лілія Верхоляк

Можу вважати, що мені пощастило бути учнем такого вчителя, як Андрій Васильович Царюк. Він справжній історик. Ця наука – це його релігія. Скільки теплих, добрих думок, гарних, але ж одночасно вразливих хвилин він викликав у наших дитячих серцях. Ми чекали, виглядали його з нетерпінням і хвилюванням, коли були снігопади, раптом він не прийде, бо не буде їхати з Тального автобус. Такого в нашого учителя не було. «Ура, приїхав!» – кричали ми, коли заходив наш Андрій Васильович у клас в непогоду. Кажу «наш», бо був вчителем історії та класним керівником. У класі навчалися лише два хлопці, але Андрій Васильович умів виконувати всі забаганки наших вимогливих однокласниць. Розповіді – заслухаєшся, жарти – тільки запам'ятовуй. Я не чув ні від кого, щоб хтось з історії

колись одержав «двійку». Такого не було. От умів учитель якось допомогти, допитати, підказати – і буде все добре.

Пригадую, як гарно Андрій Васильович вітав наших дівчат – однокласниць із святом 8 Березня.

А як ми, хлопці, не зводили з нього очей, коли одягнув свій святковий костюм з орденами й медалями. Затаїли подих! Оце так-так! Потім Андрій Васильович пояснив, за що йому було вручено ці нагороди.

Не було такої роботи, яку б не вмів виконати наш учитель: гарно вмів щепити дерева й нас цьому навчив, розумівся на квітах, будівництві, водив машину. Ми всі звикли, що гарний почерк мають тільки жінки. А який був в Андрія Васильовича! До цього часу маю його напис на листівці й бережу. Перекоаний, що тільки завдяки такому неперевершеному педагогові я теж став учителем історії.

ВІН УСІХ НАС ЗІГРІВАВ ДОБРОМ

*Царюк
Олександр Петрович,
племінник,
син брата Петра Царюка*

Батьком нашої великої родини дядько став, після того, як помер мій батько, брат Андрія Васильовича. Від нього розходились і до нього поверталися всі родинні стежки: сімейні обіди за круглим столом, довгі, тихі бесіди, розповіді-спогади, робота в саду, на городі – усе це не може забутися й донині. Андрій Васильович був для мене особистістю, на яку хоч чимось хотілося бути схожим. Наприклад, був гарним оповідачем: його міміка, жести були завжди майже артистичними й захоплювали своєю чарівністю великі компанії. Усе робив, як кажуть у народі, до пуття. Виростив гарний виноград, виготовляв чудове вино. Хто пробував цей напій, то не вірилося, що виготовлений він не справжнім, дипломованим виноробом.

У дядька не було ворогів, принаймні, я не чув, щоб він хоч коли – не будь казав на когось щось погане. З Андрієм Васильовичем було легко, бо від нього випромінювалося добро. До «дідіся», так називали його мої внуки, приходили люди по допомогу. Просили мудрої поради й заступництва, якщо цього хтось потребував, Андрій Васильович старався кожного пригостити, був життєрадісний, з гумором, а як любив дітей! Нам

з дружиною Раєю здавалося, коли ми приходили зі своїми внуками, що він по-особливому забавляв їх, щось завжди вигадував, майстрував. До дядька Андрія діти тягнулися, хотіли йти в гості. Не чув від нього крику за непослух. Усе якось ладилось, влаштовувалося, і діти виконували те, чого він від них вимагав. Часто ми зі свояком Павлом брали його з собою на риболовлю. Це тільки для того, щоб йому було веселіше і нам теж. Пили по сто грам, розмовляли, жартували. Такі люди не забуваються. На могилу дядька приходжу тільки сам, залишаючись зі своїми роздумами наодинці.

Спогади, спогади...

МИТТЄВОСТІ ЖИТТЯ

*Полехіна Вікторія Миколаївна
донька Нестругіної Л.М.,
кандидат педагогічних наук, доцент
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини*

Кажуть, що було у дитинстві, людина проносить через все життя. І цікаві пригоди, і зустрічі з гарними людьми, і подорожі. Прекрасна пора людського життя – дитинство. Гарно сказала про це Ліна Костенко «Душа летить в дитинство, як у вирій, бо їй у світі добре тільки там...»

Про танкістів, які були на фронтах Великої Вітчизняної війни в перших рядах, ми з молодшим братом Сашею почули від Андрія Васильовича. Він умів гарно розповідати й, особливо, про свою бойову машину – танк. Аж потім якось уже, коли був встановлений танк Т-34 при в'їзді в Тальне (ми ще були малими дітьми), тато повіз нас до танка, і ми побачили цю бойову машину зблизька. Згодом випала нагода бути біля цього сталевого коня з Андрієм Васильовичем, отоді ж він розповів уже нам детальніше: що і для чого.

Нам, дітям, було цікаво спілкуватися з Царюками, можливо, тому, що вони справжні вчителі й вміли знайти індивідуальний підхід до дітей.

Із Олександрою Нестерівною Андрій Васильович бував у нас на храмове свято або ж на день народження котрогось із моїх батьків, а сам – трохи частіше. Якщо телефонував, а я, трьохрічне дівча, брала слухавку, то вів розмову зі мною, не ігнорував, мовляв, про що з малою говорити. Коли просив погукати когось із дорослих, я бігла, гукаючи маму, і повідомляла, що дзвонить «Адій Сеїч»

Пам'ятаю, він любив фільми «Визволення» і «Сімнадцять миттєвостей весни», я дивувалась, як усе детально розказував, особливо про воєначальників. Багато читав, брав у нашій сімейній бібліотеці журнал «Роман-газету». За його рекомендацією усі читали «Зелену браму» Є. Долматовського, передавали з рук у руки. Андрій Васильович захоплювався кросвордами, розв'язав їх безліч. Навчив мене розгадувати і складати ребуси.

Яким уважним до всіх він був. Завжди підпише листівку із досить оригінальним текстом. Мені подарував фотоальбом про Київ з пам'ятним підписом.

Назавжди запам'ятала, як на основі роману М. Стельмаха «Чотири броди» Андрій Василь також розмірковував про цінності людського життя. «У кожного – своя ріка життя, яку треба гідно здолати, не оминаючи ні буйства повені, ні підступності мілини, це – броди людського життя, якими стікають її води, а назад не повертаються. Блакитний, як досвіт, брід дитинства; хмільний, наче сон, брід кохання; далі – брід безмірних турбот і щоденної праці та, нарешті, – онуків і прощання».

Так мама, бувало, щось сердито висловлювалась чи про якусь подію, чи про якийсь вчинок, то Андрій Васильович казав: «Серце потрібно берегти і не тільки своє».

Завжди, коли траплялась нагода з ним зустрічатися в нашій сім'ї, ми раділи цьому. На наших останніх зустрічах Андрій Васильович умів гарно поговорити і з нашими дітьми, і з свекром, і з свекрухою, і з зятем, і з невісткою...

Це мої власні спогади, а як дослідниці у галузі історії педагогіки, варто наголосити, що біографічний метод є особливо цікавим у краєзнавчо-педагогічному пошуку, адже дозволяє зрозуміти діяльність і поведінку людей всередині інституційних структур. Тому що, життя педагога, а у нашому випадку освітянського менеджера, його біографія є втіленням історії думки й духу, дає матеріал для реконструкції, зіставлення й висновків історико-педагогічного характеру.

Без докладного вивчення творчих біографій педагогів регіону неможливо відтворити цілісну картину розвитку педагогічної думки краю.

Варто відмітити, що добрими спогадами про шановного Андрія Васильовича Царюка, яві ввійшли до біографічного розділу книги «Дороги життя», поділилися також Демченко Федора Іванівна – племінниця, Шахрай Ніна Петрівна – директор Легедзинської школи (1991-2014рр.), Панченко Людмила Федорівна – директор Кобринівської школи (1979-1997рр.), Руснак Іван Михайлович – вчитель Вишнопільської школи, Баланюк Марія Сергіївна – вчителька Гордашівської школи, Щур Василь Петрович і Комар Анатолій Якович – колеги - освітяни та сусіди, Куян Іван Григорович – директор Тальнівського будівельно-економічного коледжу (1967-2001рр.), Тресніцька Валентина Никифорівна – директор економіко-математичного ліцею, Сесь Микола Терентійович – директор Тальянківської школи (1975-2002рр.), Вишневська Тамара Михайлівна – методист Тальнівського районного методичного кабінету освіти, Гулінський Валерій Миколайович – заступник директора з виховної роботи школи №2; працівники бухгалтерії відділу освіти, Скіченко Микола Григорович – директор ТОВ «Промінь АА».

Усе йде... Усе минає... Але такі люди не забуваються.

Фотоальбом про Київ.
Подарунок Андрія Васильовича до
Дня народження

Фотосвітлинни...

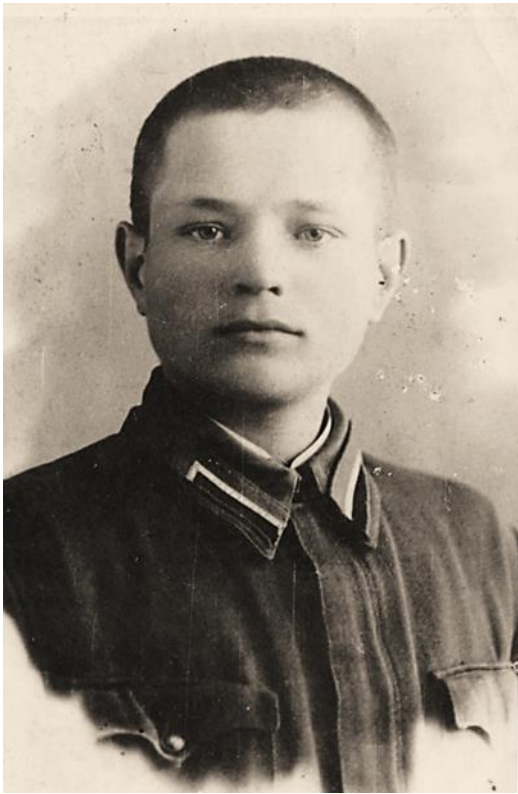
Батьки Оксана Дмитрівна та Василь Калістратович Царюки

Андрій Васильович Царюк під час перебування в рядах армії в Польщі.

З бойовими побратимами. Польща, 1946 р.

Царюк Григорій Васильович
(1923-1944рр.), рідний брат
Андрія Васильовича, загинув на
фронті, фото 1942 р.

Царюк Петро Васильович (1927-
1993рр.), рідний брат Андрія
Васильовича

Царюк (Олійник) Ганна Василівна,
рідна сестра Андрія Васильовича
Царюка, фото 1952 р.

Царюк Олександра Нестерівна
(1926-2002рр.), дружина

Педагогічний колектив Кривколінської семирічної школи з учнями 4 класу, в центрі А.В.Царюк, 1949 р.

На виборчій дільниці у с. Криві Коліна, 1953 р. зліва направо сидять: Слободяник І.Г., Царюк А.В., Поліщук Г.Ф., стоять: представник із району, Олійник В.Й., Півторак О.С., Костенко С.Г.

Вибори до Верховної Ради. Члени виборчої комісії Царюк А.В.,
Олійник В.Й., с. Криві Коліна, 1954 р.

VII КЛАС К-КОЛІНСЬКОЇ СЕМИРІЧНОЇ ШКОЛИ 1956р.

Педагогічний колектив Кривоколінської школи, 1955 р., зліва направо сидять: Гук Л.О., Загоруйко М.Є. з дочкою Тамарою, Царюк А.В. директор школи, Дунаєнко Г.М., Півторак А.П.; стоять зліва направо: Рибак М.Я., Юрпольський К.С., Царюк О.Н.

Педколектив семирічної школи, зліва направо: Юрпольський К.С., Олійник Г.В., Півторак А.П. з дочкою Валею, Гук Л.О., Дунаєвська Г.М., Царюк А.В., Загоруйко М.Є. з дочкою, Бас Г.Я., Олійник В.Й.

Кривоколінська семирічна школа 1959 року (бувний будинок поміщика Кличановського, збудований в 1877 р.).
У цій школі працював учителем А.В. Царюк

Мітинг до Дня Перемоги на Пагорбі Слави, зліва направо:
Нежурбіда Я.С., Коноваленко М.Я., Чайка К.Ф., Давиденко П.Ф.,
Петренко С.М., Царюк А.В., Лук'янов Є.Б., м.Тальне, 1968 р.

Андрій Васильович Царюк із колишнім військовим комісаром
Єгором Борисовичем Лук'яновим, м.Тальне, 1968 р.

Працівники Тальнівського райкому партії і комсомолу після
суботника, 1970 р.

Сімейне фото Царюків

Хвилини відпочинку: Андрій Васильович Царюк грає в шахи з Костянтином Федоровичем Чайкою, м.Тальне

Мітинг до Дня Перемоги, учасники хору ветеранів війни, зліва направо: Царюк А.В.,Поляков О.Д, Нежурбіда Я.С.

Районний піонерський зліт, 18.05.1974р. зліва направо:
Нестругіна Л.М., секретар Тальнівського РК ЛКСМУ; Романченко Н.І.,
секретар райкому комсомолу; Діхтяренко Г.Ю., перший секретар РК ЛКСМУ.

Рядовий перемоги А.В. Царюк
йде на святкування Дня
Перемоги м.Тальне, 1970 р.

Андрій Васильович Царюк з добрими друзями, родиною Полякових:
Валентином, Марією Дмитрівною і Олексієм Дмитровичем

Ветерани війни та праці біля Пагорба Слави під час святкування Дня Перемоги,
м.Тальне, 1975 р.

Родина Андрія Васильовича й Олександри Нестерівни Царюків,
зять Володимир Лисенко, донька Таміла, внучка Вікторія, невістка
Людмила, син Григорій, внучка Світлана

Андрій Васильович Царюк з дружиною Олександрою Нестерівною,
внучкою Світланою та невісткою Людмилою, м.Тальне, 1979 р.

Андрій Васильович Царюк веде урок історії у вечірній школі

Святкування Першого травня, 1975 р.

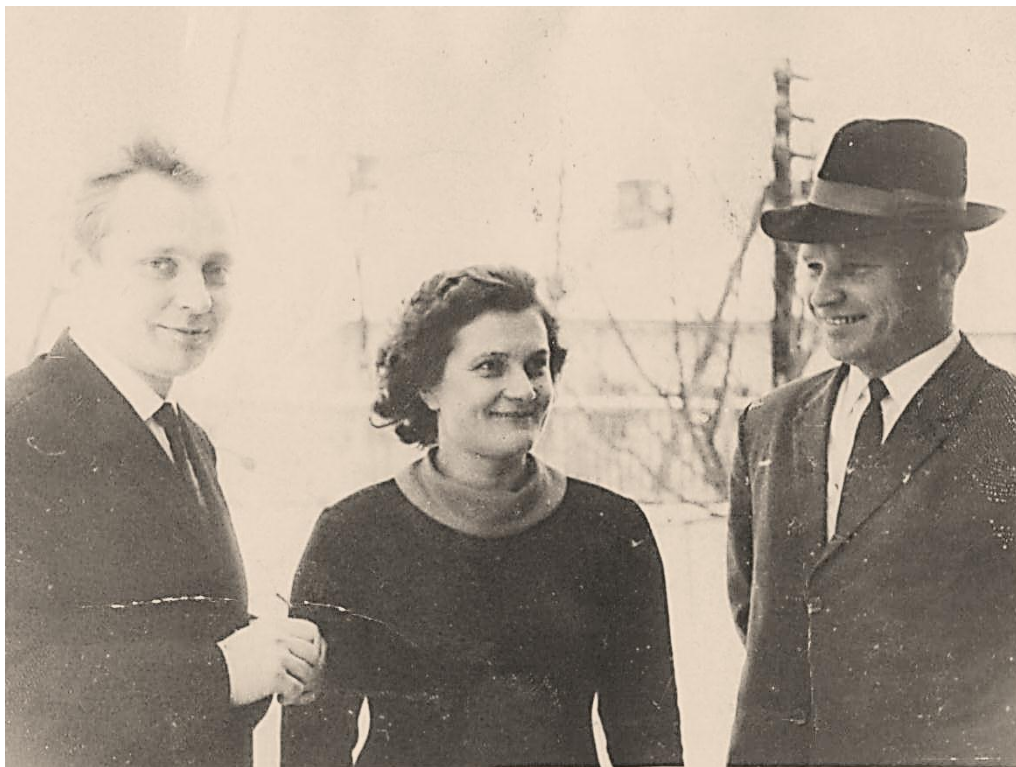
Фронтовики у День Перемоги, м.Тальне, 1975 р.

Андрій Васильович Царюк із працівниками піонерського табору
«Світанок» м.Тальне, 1989 р.

Гординська Г.С. директор школи №1, зустрічає хор ветеранів. 1985р.

Працівники Тальнівського райкому партії Медведєв В.І.,
Мантула О.М., Царюк А.В.

До батьків приїхав син Григорій

В дорогу, 1996 р.

Ветерани зустрічаються з учнями

День Перемоги на Пагорбі Слави із
внучкою Вікторією м.Тальне, 1985 р.

Виступ хору ветеранів, 1992 р.

Щаслива родина. Подружжя Царюків з дітьми та онуками м.Тальне

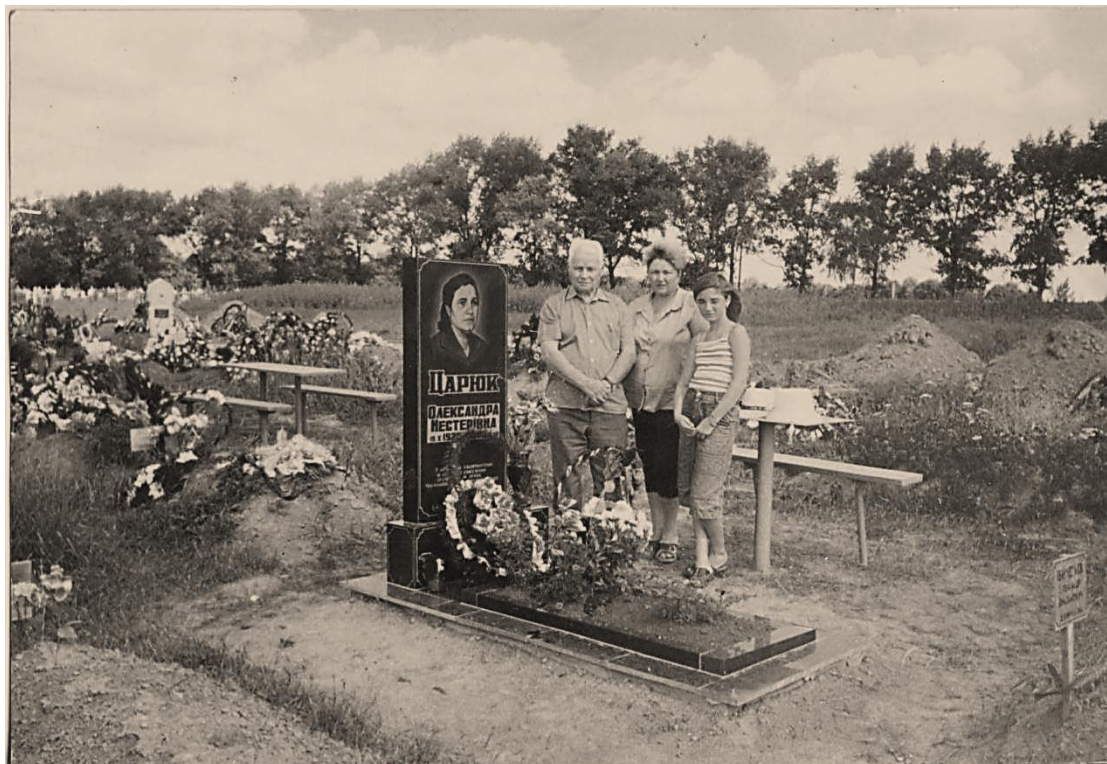
Танкісти Тальнівщини та їх родини, 2000 р.

Андрій Васильович серед колег, зліва направо: Довгань Н.М., Головецька Н.В.,
Нестугіна Л.М. з внучкою Ангеліною, Щур В.Є. (Пічко), 2003 р.

На ювілеї Галини Степанівни Гординської, 2004 р.

З донькою Тамілою та онучкою Анною біля могили
Царюк Олександр Нестерівни, 2005 р.

Вшанування ветеранів Великої Вітчизняної Війни м.Тальне 2006 р.

Ветерани педагогічної праці на урочистостях з нагоди святкування
Дня Перемоги, м. Черкаси, 2007 р.

Три товариші.
Андрій Трохимович Коваленко,
Андрій Макарович Ярошенко, Андрій Васильович Царюк.

Царюк А.В. на святкуванні свого
85-річчя м.Тальне, 2007 р.

У вечірню годину. Царюк А.В. з дочкою Тамілією і зятем
Володимиром у родині Л.М. Нестругіної, 2008 р.

Востаннє на мітингу. Царюк А.В. і Михайлова Т.В., День Перемоги, 2009р.

Останнє фото з нагородами

Листи-подяки з фронту

Смерть немецким оккупантам!

Старшине
звание,

Царюк
фамилия,

Андрей Васильевич
имя, отчество

Приказами Верховного Главнокомандующего
Маршала Советского Союза товарища
Сталина

от 4 марта 1945 года № 288 за
прорыв обороны немцев восточнее города
Штаргард и овладение городами
Бервальде, Темпельбург, Фаль-
кенбург, Драмбург, Вангери,
Лабес, Фрайенвальде, Шифельбайн, Регенвальде
и Керлин,

от 5 марта 1945 года № 290 за овладение городами
Штаргард, Наугард и Польцин,

от 7 марта 1945 года № 295 за овладение городами Голлов
Штепениц и Массов,

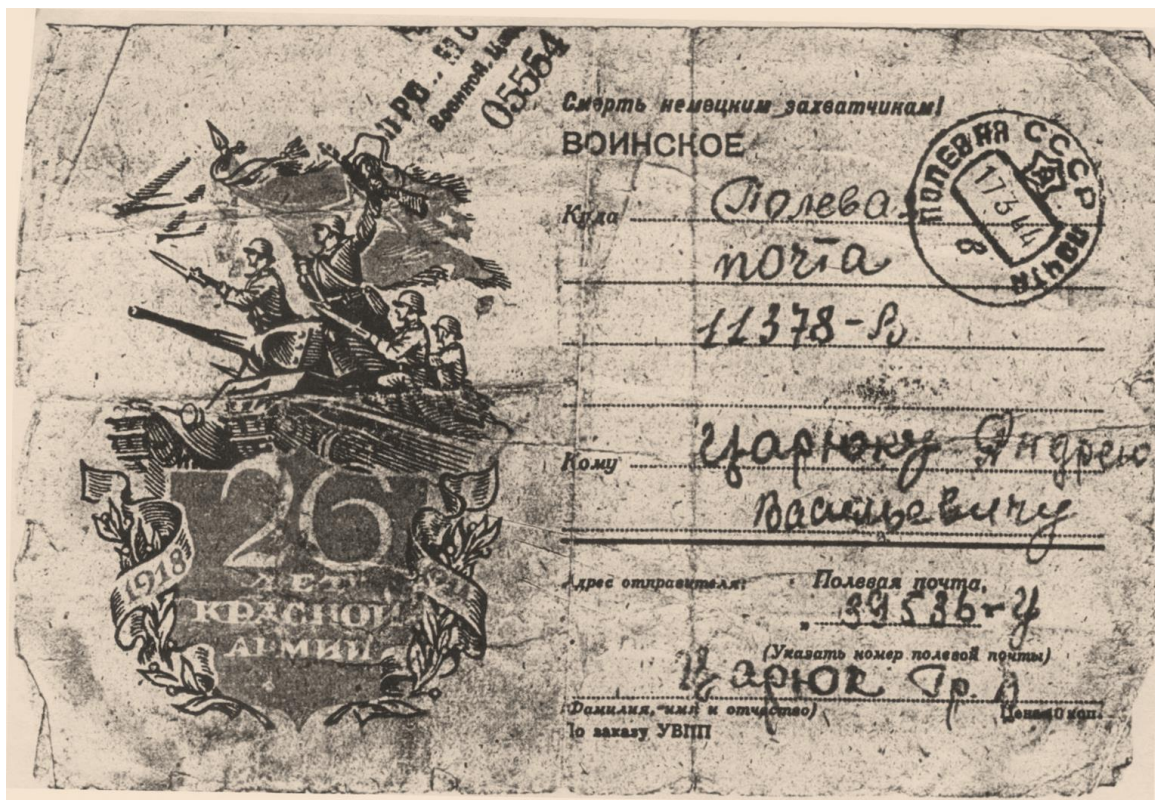
всему личному составу вашего соединения, в том числе
и Вам, принимавшему участие в боях **ОБЪЯВЛЕНЫ БЛАГОДАРНОСТИ**

Командир части

гв. л-т Боровой

Листи з фронту від брата Григорія

14.3.1942

Здравствуй дорогой братишка Андруша!
 Передают соряний привет и желаю наилуч-
 ших успехов у твоей молодой мысли.
 Вчера от тебя получил первое письмо на
 новую тему. Дальше ни от кого не полу-
 чаю твоей. Лету на травку правдо близко.
 Откало земли и пишу напорошить волница
 тебе письмо. На душе радостно. Уже не
 освободили наше родное село как там
 дома? Не знаю. Жизнь может сам
 представлять себе. Пока все братишка
 досвидансь! Крепко целую! Твой
 брат Григорий Царюк

В ДЕЙСТВУЮЩЕЙ АРМИИ.
Боевые друзья.

Цена
8 коп.

Куда Полевая почта

11378-113

Кому Уарюку Андрико В

Адрес отправителя Полев. Почта 39536-4 Уарюк Ст. В

Изд. Муд.-г. ж. ч. форы комб. МТХ по в.ж. Московской ж.ч. Газбуш. об.м.

ПРО
Воспой др. 1942

06519

24.3.1944

Здравствуй дорогой братчик Андруша! Сердечно горячий привет и желанно наилучших успехов у твоей молодой жизни!

Сегодня получил от тебя хоть и пись-
мо, за которое очень и очень
благодарю. Ты спрашиваешь об

моей канцелярии. Оно было
не очень серьезное. Все прошло благо-
получно. Не обращай на мое здрав-
ье. Кроме незначительной боли

Моя жизнь проходит по старому...
От тебя письма получаю часто
за это очень и очень благодарю,
что ты забываешь обо мне.

Больше писем ни от кого не
получаю

Долой мне написан много
писем. Очень хочется чтобы
досдавал ответа. Но ничего
Ника досвидания! Крепко
целую! твой брат Пруда

24.3.1944

Сторінки Книжки червоноармійця

IV. Вещевое имущество

Наименование вещей	Количество		ВРЕМЯ			
	Выдано	Сдано	Выдачи		Сдачи	
			Год	Месяц и число	Год	Месяц и число
Шаровары ватные	1	1	44	3/10		
Рубаха нательная	2					
Рубаха тепл. низки.						
Кальсоны	3					
Полотенце	1					
Платок носовой .						
Портянки летние .	2					
Портянки зимние	2	2				
Перчатки теплые .	1					
Сапоги . <i>кар.</i>	1					

8

IV. Вещевое имущество

Наименование вещей	Количество		ВРЕМЯ			
	Выдано	Сдано	Выдачи		Сдачи	
			Год	Месяц и число	Год	Месяц и число
Ботинки	1	1	44	3/10		
Обмотки	1	1				
<i>носки</i> Подушубок	2					
Валенки						
Наволочка тюфяч- ная	1	1				
Наволочка поду- шечная нижняя	1	1				
Наволочка поду- шечная верхняя	2	2				
Простыня	2	2				
Одеяло	1	1				

9

V. Вооружение и техническое имущество

Наименование имущества и вооружения	Количество		ВРЕМЯ			
	Выдано	Сдано	Выдачи		Сдачи	
			Год	Месяц и число	Год	Месяц и число
<i>У. 68</i> Винтовка N 158671	1				1947	1.12.
С оруж. принад- лежито 4000					1947	1.12.
Карабина БС-10431	1				1947	1.12.
Пистолет N 4915	1		77	12-6	1947	1.12.
Карабина			44	12-8	1947	1.12.

Вооружение и техническое имущество
Коллекция
N 4915

1. Номера в скобках принадлежат и другим предметам вооружения и технического имущества.
2. В книжку записываются винтовки и другое оружие с перечислением положительных и нему и выданных красноармейцу принадлежностей и запасных деталей (индивидуальный ЗИП).

11

IV. Вещевое имущество

Наименование вещей	Количество		ВРЕМЯ			
	Выдано	Сдано	Выдачи		Сдачи	
			Год	Месяц и число	Год	Месяц и число
Ремень поясной .	1		44	3/10		
Ремень брючный .	1					
Ремень ружейный	1	1				
Ремень для скатки шинели						
Ранец (вещмешок)	1					
Снаряжение бойца кавалерии						
Сумка патронная						
Сумка для ручн. гранат	1	1				
Котелок	1					
Фляга	1					
Чехол к котелку .	1					
Чехол к фляге . .	1					

10

Річниця пам'яті Андрія Васильовича Царюка

Зліва направо: Лобова С.В., Коваль Л.В., Нестругіна Л.М., Пироженко О.П.

Друзі Царюка А.В. Сошинський О.І., Білозор В.В.

Слово про Царюка А.В говорить Баланюк М.С.

Зі спогадами виступає Харченко О.М.

Відкриття меморіальної дошки

Ветерани педагогічної праці Тальнівщини, 2014р.

Меморіальна дошка на фасаді Тальнівської школи №2

Учасники урочистостей

Голова районної ради Руснак Н.П. на урочистостях з нагоди відкриття меморіальної дошки А.В.Царюка, 2014р.

ПРО АВТОРІВ

НЕСТРУГІНА Людмила Митрофанівна –

вчитель, голова Тальнівської районної організації Профспілки працівників освіти і науки України. Автор монографії «Школа і доли» про школу, вчителів та випускників Білашківської школи. Має ряд публікацій в періодичних виданнях, колективних збірниках та журналах про освітянські події, вчительські династії та сільських трудівників.

Відмінник освіти України, лауреат премії імені Народного учителя О.А. Захаренка Черкаської обласної організації Профспілки працівників освіти і науки України.

Заслужений працівник Профспілки працівників освіти і науки України «Золота відзнака», володарка нагрудного знака «За відданість справі», лауреат відзнаки Всеукраїнського тижневика «Освіта» «Кращий освітянин» у 2011, 2012, 2014 р.р Впродовж 48 років працює на ниві народної освіти.

ПОЛЄХІНА Вікторія Миколаївна –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки, соціальної роботи та історії педагогіки, співробітник Центру педагогічного краєзнавства подвійного підпорядкування НАПН та МОН України, науково-дослідної лабораторії «Педагогічне краєзнавство Черкащини» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Автор понад 25 наукових праць з впровадження педагогічного краєзнавства у підготовку майбутнього вчителя.

ЗМІСТ

Передмова.....	5
Дороги життя	
Боже благословення.....	8
Перший потиск руки.....	9
Золоті витоки роду.....	10
А завтра була війна.....	11
Госпіталь. Запасний полк	12
І знову вперед!.....	12
«До Берліна - 74 км».....	14
Жива пам'ять.....	16
«Здрастуй, дорогий брательник Андруша».....	17
Стежка у рідне село.....	18
Вірна дружинонька.....	19
Батькова радість.....	19
Учительські будні.....	20
Директор школи за покликом серця.....	21
Донечка-красуня.....	22
Ви тут потрібні.....	23
І знову в школі	24
Десятиріччя – учитель учителів.....	25
Наш учитель історії	29
З дітьми завжди працювати цікаво.....	29
Хор від трьох Андріїв.....	30
Тяжка втрата.....	32
Залишилася навічно пам'ять.....	32
Життя людини – то і є історія.....	33
Забуттю не підлягає	
Виступи А.В. Царюка на урочистостях.....	35
Нагороди та відзнаки.....	41

Священна пам'ять

Хата-берегиня <i>Олійник Г.В.</i>	44
Кілька історій із життя Андрія Царюка <i>Олійник В.Й.</i>	47
Родинні та службові зв'язки <i>Михайлова Т.В.</i>	50
Назавжди в пам'яті освітян <i>Синьогуб В.М.</i>	54
Є імена, які зорею світять на десятки років <i>Гаврилова Т.А.</i>	56
Скрізь його сприймали як товариша <i>Мантула О.М.</i>	58
Взірець у роботі, дружбі, житті <i>Гординська Г. С.</i>	60
Керівник, наділений талантом <i>Телегань С.І.</i>	62
Власним прикладом, а не викладом <i>Карпук В.П.</i>	64
Спогади про велику людину <i>Добреднюк Т.С.</i>	66
Наш директор школи <i>Пироженко О.П.</i>	68
Як батько <i>Довгань Н.М.</i>	70
Довіра, вимогливість і душа компанії... <i>Каплюченко Л.І.</i>	72
З пам'яттю в серці <i>Кімлик Н.І.</i>	74
Його поважали, йому вірили, за ним ішли <i>Терещук І.К.</i>	77
Всьому хотів у нього навчитися <i>Ковальов А.К.</i>	78
Будемо вимірювати вчинками, а не часом <i>Скидан В.І.</i>	79
Мудрий порадиш <i>Кващенко І.Л.</i>	81
Великої душі людина <i>Сошинський О.І.</i>	83
Подвижник, якого не забудуть <i>Білозор В.В.</i>	85
Одержимий справою <i>Цимбал А.П.</i>	87
Він був великою людиною! <i>Пешкова Л.М.</i>	90
Спогад про прекрасну людину, колегу і сусіда <i>Григоренко О.Л.</i>	92
Дідусь Андруша <i>Михайлова О.П.</i>	97
Це потрібно не мертвим, а потрібно живим <i>Мельник Л.Д.</i>	99
Наш головний танкіст <i>Островський В.М.</i>	102
Учитель до кінця життя <i>Пулєєв Г.М.</i>	105
Мав щастя спілкуватися з чудовою людиною <i>Добріян І.М.</i>	107
Його уроки проходили крізь серце <i>Цимбал О.І.</i>	109
Він усіх нас зігрівав добром <i>Царюк О.П.</i>	111
Миттєвості життя <i>Полехіна В.М.</i>	113

Фотосвітлини

Про авторів.....	154
------------------	-----

Художньо-документальне видання

Автори-упорядники:

Полехіна Вікторія Миколаївна
Нестругіна Людмила Митрофанівна

Технічний редактор
Дизайн обкладинки
Коректор
Комп'ютерний набір

Полехіна А.С.
Сомик А.В.
Головецька Н.В.
Полехіна А.С.,
Рибак О.Л.

Для нотаток

Полехіна В.М., Нестругіна Л.М.

Пам'яті
Андрія Васильовича Царюка

Художньо-документальне видання

Видавництво «АЛМІ»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК – №74 від 01.06.2000р.
20300, м. Умань, вул. Садова, 4, тел./факс (04744) 4-04-53
e-mail: rus-almi@bigmir.net

Підписано до друку 07.05.2015р. Замовлення № 38
Тираж 100 прим.